

Katja Viinikangas

OSALLISUUS OSANA RAAHELAISTA NUORISOTYÖTÄ

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Elokuu2011

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieska	Aika Elokuu 2011	Tekijä/tekijät Katja Viinikangas
Koulutusohjelma Sosiaaliala		
Työn nimi Osallisuus osana raahelaista nuorisotyötä		
Työn ohjaaja Leena Raudaskoski		Sivumäärä 41 + 2
Työelämäohjaaja		
<p>Opinnäytetyössäni tutkin nuorten osallisuuden toteutumista Raahessa. Tavoitteena oli kartoittaa nuorten omia osallisuuden kokemuksia sekä selvittää heidän mielipiteitä nuorille tiedottamisesta Raahessa. Selvitin myös, millä tavoin kaupungin nuoriso-ohjaajat kokevat nuorten osallisuuden tukemisen sisältyvän heidän ammatti-identiteettiinsä.</p> <p>Opinnäytetyöni tulosten avulla saatiin tietoa raahelaisnuorten mielipiteistä ja kehittämideoista koskien heidän osallisuuttaan sekä heille tiedottamista kaupungin päätöksenteosta. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on osallisuus, jonka olen jakanut yksilölliseen kokemukseen ja yhteiskunnallisten rakenteiden luomaan mahdollisuuteen. Esittelen teoreettisena viitekehyksenä myös osallisuuden eri toiminta-areenoita ja nuorten vaikuttamista sekä heille suunnattuja vaikuttamiskanavia.</p> <p>Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimusaineiston keräsin haastattelemalla nuoria sekä kyselylomakkeella, jonka toimitin kaupungin nuoriso-ohjaajille. Käytin tutkimuksessani tukena raahelaisten nuorten kirjoittamaa kirjaa.</p> <p>Tutkimustulokset kertovat, että nuorten osallisuuden tukeminen on osa raahelaista nuorisotyötä, mutta nuoret eivät itse koe sitä täysin samalla tavalla. Raahelaisnuorten mielestä kaupungissa rakennetaan osallisuutta, jota he itse eivät koe osallisuutena. Nuoret toivovat, että heille luotaisiin nykyaikaisempia tiedotuskanavia, jotta he saisivat tietoa heitä koskevasta päätöksenteosta. Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajat kokevat pääosin nuorten osallisuuden tukemisen sisältyvän heidän ammatti-identiteettiinsä.</p> <p>Alueen nuorille tulisi luoda nykyaikaisia toiminta-areenoita osallisuuden kehittämiseksi ja näin nuoret pääsisivät vaikuttamaan omaan elinpiiriinsä liittyviin asioihin. Opinnäytetyötäni tullaan käyttämään raahelaisen nuorisotyön kehittämisessä sekä nuorten osallisuuden kokemusten vahvistamisessa kaupungissa. Sen avulla voidaan myös kehittää nuorisotiedotusta Raahessa.</p>		

Asiasanat

Nuori, nuoriso-ohjaaja, nuorisotyö, nuorisovaltuusto, nuorten kuuleminen, osallisuus, vaikuttaminen

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date August 2011	Author Katja Viinikangas
Degree programme Social services		
Name of thesis Involvement as a part of youthwork in Raahe		
Instructor Leena Raudaskoski		Pages 41 + 2
Supervisor		
<p>In my thesis I studied the realization of youth involvement in Raahe. The objective was to map out the youngsters own experiences in their involvement and to find out their opinion about informing directed to youth in Raahe. I also examined how do the city's youth leaders experience supporting the kids involvement to be included in their occupational identity.</p> <p>With the results we gathered info about the opinion of the youth in Raahe and about their ideas on improving their involvement and improving the informing on the city's decision making. The theoretic reference frame of this thesis is involvement, which I have divided into individual experience and opportunity created by social structure. I also introduce different function arenas of involvement, youth influence and the different influence channels offered to them.</p> <p>Research method in this thesis is qualitative. I gathered the research material by interviewing the youth and with a questionnaire which was delivered to the youth leaders of the city. In my research I used as a support a book written by the youth in Raahe.</p> <p>The results show that supporting youth involvement is a part of the youth work in Raahe, but the kids themselves don't really see it that way. The kids in Raahe feel that the involvement policy used in the city does not really involve them. They wish that there were more modern information channels directed at them. The youth leaders in Raahe see the involvement of the kids as a big part of their occupational identity.</p> <p>There should be created more modern function arenas for developing involvement so that they could have some influence over the matters concerning their environment. My thesis will be used to develop the youth work in Raahe and to strengthen the experience of involvement. It can also be used to develop announcements directed to youth.</p>		
Key words Youth, youth leader, youth work, youth powers, listening to youth, involvement, influence		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 NUORTEN OSALLISUUS	3
2.1 Osallisuus yksilöllisenä kokemuksena	3
2.2 Osallisuus yhteiskunnallisten rakenteiden tarjoamana mahdollisuutena	5
2.3 Osallisuuden eri toiminta-areenat	9
3 NUORTEN VAIKUTTAMISKANAVAT	11
3.1 Kuulemistilaisuudet	12
3.2 Vaikuttamisfooromit	12
3.3 Muut vaikuttamiskanavat	14
4 NUORTEN VAIKUTTAMISKANAVAT RAAHESSA	16
4.1 Raahen nuorisovaltuusto	16
4.2 Nuorten mietteitä aiemmista osallisuuden kokemuksista Raahessa	18
5 TUTKIMUKSEN KULKU JA TOTEUTUS	21
6 NUORTEN OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN RAAHESSA	25
6.1 Raahelaisnuorten kuuleminen heitä koskevassa päätöksenteossa	25
6.2 Raahelaisnuorten kokemuksia nuorille tiedottamisesta	28
6.3 Nuoriso-ohjaaja osallisuuden edistäjänä	29
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	34
8 POHDINTA	37
LÄHTEET	40
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen tutkimus raahelaisten nuorten osallisuuden nykytilasta. Opinnäytetyön viitekehyksenä käytetään osallisuuden teoriaa ja sen määrittelyä niin yksilö- kuin yhteiskuntanäkökulmasta. Lisäksi työssä käsitellään nuorten osallisuuden eri toiminta-areenoita sekä nuorten vaikuttamista ja eri vaikuttamiskanavia. Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten raahelaistuoret itse kokevat voivansa vaikuttaa, mihin heillä on ollut mahdollisuus vaikuttaa ja mihin he toivoisivat voivansa vaikuttaa kaupungissa. Tutkimus selvittää myös, tiedotetaanko nuoria riittävästi heitä koskevasta päätöksenteosta.

Nuorten osallisuus on nykypäivänä polttava puheenaihe kunnallisessa nuorisotyössä. Nuorten syrjäytymisestä ollaan huolissaan, eikä nuoria tunnu juurikaan kiinnostavan heidän elinpiirissään tapahtuva valtakunnallinen, alueellinen tai paikallinen päätöksenteko. Nuoret passivoituvat yhä enenevässä määrin ja heidän asioistaan ovat päättämässä yhä iäkkäämmät poliitikot ja virkamiehet. Tästä huolimatta nuorten osallisuutta Suomessa pyritään edistämään muun muassa nuorisolain avulla.

Raaha on ollut aikoinaan tunnettu kaupunkina, jossa nuorten osallisuus on muita edellä. Kaupungissa on käynyt vierailijoita, niin kotimaasta kuin ulkomailtakin, tutustumassa kaupungin edistyneeseen osallisuusajatteluun ja nuorten saavuttamiin hankkeisiin sekä muihin toimintoihin. Vieraiden kiinnostuksen kohteina ovat olleet muun muassa nuorisokahvila Cuppi, Sulatto - nuorten rantabiletapähtymä, sekä nuorisovaltuuston edistyksellinen vaikuttamistoiminta. Jossain vaiheessa nuorten osallisuus Raahessa alkoi hiljalleen hiipua, muttei ole sammunut kokonaan. Tämän muutoksen myötä halusin lähteä opinnäytetyössäni tutkimaan, kuinka suuri mahdollisuus nuorilla on oikeasti vaikuttaa päätöksentekoon, pääasiallisesti paikallisella tasolla.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata ja kartoittaa nuorten osallisuutta Raahessa. Nuorten osallisuuden ja erityisesti nuorten kuulemisen lisäksi minua kiinnosti, onko nuorten osallisuuden tukeminen jo osa kunnallista nuorisotyötä. Yhteistyössä Raahen kaupungin kanssa pyrin selvittämään tutkimuksessani, millä tavoin nuorten osallisuuden tukeminen sisältyy nuorisohjaajan ammatti-identiteettiin ja miten kaupungin nuorisohjaajat määrittelevät nuorten osallisuuden. Tutkimusaineiston keräsin haastattelemalla

raahelaisnuoria sekä kyselemällä Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajien kokemuksia ja mietteitä heille suunnatun kyselylomakkeen avulla. Lisäksi perehdyin entisten ja nykyisten raahelaisnuorten osallisuuden ja vaikuttamistoiminnan saavutuksiin Nuorten Raahen – kirjan avulla.

Kartoittaessani nuorten osallisuutta, nuorille tiedotusta sekä nuoriso-ohjaajien osallisuusajattelua Raahessa, asetin tutkimusongelmiksi seuraavat kysymykset:

1. Millaisena raahelaisnuoret kokevat oman osallisuutensa toteutuvan kotikaupungissaan?
 - 1.1 Miten nuoret kokevat tulevansa kuulluksi?
 - 1.2 Miten nuoret kokevat saavansa tietoa heitä koskevasta päätöksenteosta?
2. Miten nuorten osallisuus ja sen tukeminen sisältyvät nuoriso-ohjaajan ammatti-identiteettiin?

2 NUORTEN OSALLISUUS

Nuorten osallisuus on tällä hetkellä polttava puheenaihe monilla eri sektoreilla. Lehdistä voi lukea, kuinka nuoret ovat laittaneet hihat heilumaan, saaneet paljon näkyvää aikaiseksi tai ottaneet kantaa alueella tapahtuviin muutoksiin. Toisaalta mediassa pohditaan nuorten syrjäytymistä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Vaikka nuorten osallisuus on vielä hämärän peitossa hyvin useille suomalaisille, on sen sanottu olevan yksi syrjäytymistä estävä tekijä.

Nuorten osallisuus on tulkinnan varainen käsite. Kiteytettynä osallisuus on nuoren kokema subjektiivinen kokemus ja tunnetila, joka tuottaa kokemuksen johonkin kuulumisesta. Sen myötä nuori kokee olevansa arvokas osa jotain yhteisöä. Osallisuuden kokemuksen saavuttaakseen, nuoren tulee toimia tai olla osa sallivaa yhteisöä, jossa jokainen jäsen voi olla turvallisesti oma itsensä. Nuoren osallisuus voi siis olla pelkkä tunnetila tai toimintaa, se ei edellytä aina konkreettista toimintaa. Suomessa nuorten osallisuus on myös rakenteellinen tekijä, jota pyritään tukemaan yhteiskunnassamme eri lakien, asetusten ja sopimusten avuin.

2.1 Osallisuus yksilöllisenä kokemuksena

Osallisuus käsitettä voidaan määrittellä monin eri tavoin. Lähtökohtaisesti osallisuuden voidaan ajatella olevan ylellisyyttä, johon kaikilla ei ole lainkaan tilaisuutta. Osallisuuden edellytyksenä on, että jokainen voi ilmaista oman mielipiteensä halutessaan ja pystyy vaikuttamaan oman yhteisönsä kohtaloon. (Kiilakoski 2008, 8.)

Osallisuus on käsite, joka on syntynyt käytännön tarpeesta, mutta sen määrittely on osoittautunut jokseenkin hankalaksi tehtäväksi. (Herranen & Junttila-Vitikka 2010, 1.) Käsitettä käytetään paljon, mutta sen merkitys vaihtelee hyvin paljon käyttötilanteen mukaan. Osallisuutta onkin hyvä lähteä hahmottamaan tutkimalla tilanteita, joissa siitä on kiinnostuttu. (Kiilakoski 2008, 10–11.)

Osallisuuden kokeminen on tärkeää, koska nuorten osallisuuden kokemus tuottaa nuorelle halua vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja olla osa sitä. Tästä syystä osallisuuden

vastakohdan voidaan ajatella olevan välinpitämättömyys ja oman lähiympäristön toiminnan kokeminen yhdentekeväksi. Tämä välinpitämättömyys johtaa hyvin usein haluttomuuteen vaikuttaa oman ympäristön ja elinpiirin asioihin. Näissä tilanteissa yksilö kokee usein itsensä kyvyttömäksi vaikuttamaan asioihin ja näin ollen ajattelee osallisuuden olevan kannattamatonta. Tämä asenne ei luo pohjaa osallistuvalla yhteiskunnalle ja nuorten osallisuuden aktivoinnille sekä aktiiviselle kansalaistoiminnalle. (Kiilakoski 2008, 11.)

Anu Gretschelin (2002) mukaan yksilön oma kokemus on olennaista osallisuudessa. Osallisuus on tunne, joka paljastuu nuorten tiedoista, tarinoista ja heidän käyttämistään paikallisista puhetavoista. Osallinen nuori tuntee itsensä päteväksi ja arvostaa omaa rooliaan osana yhteisöä. Nuorten osallisuuden varmistamiseksi eivät siis riitä pelkästään kuntaan luotavat kuulemisjärjestelmät, jos ne eivät pysty tuottamaan nuorille kokemusta arvostuksesta sekä heidän mielipiteensä tärkeydestä ja vaikuttavuudesta. Nuorten osallisuuden edistämiseksi ja osallistamiseksi on oltava erilaisia menetelmiä. Yksilölle muodostuu aidosta osallisuudesta mahdollisuus tilaan, jossa hän tulee tunnetuksi omana itsenään, arvokkaana osana yhteisöään. Osallisuus on oikeutta omaan identiteettiin ja arvokkuuteen osana perhettä (tai sitä muistuttavaa yksikköä), ryhmää, yhteisöä, yhteiskuntaa tai ekosysteemiä. Eero Ojasen (2002) mukaan osallisuus ei ole vain joko yksilöiden tai yhteiskunnan asia, se on sekä-että. Osallisuus onkin siis sekä yksilöllinen että yhteiskunnallinen elementti. Yksilön on koettava itsensä arvokkaaksi ja yhteisön on oltava salliva, jotta osallisuus olisi mahdollista. Yksin ei voi olla osallinen, vaan osallisuuteen tarvitaan myös yhteisöä. Hyvin usein nuorten osallisuuskeskusteluissa vaarana on se, että osallisuuden ehtoja ei määritellä nuoren omasta kokemuksesta käsin, vaan yhteiskunnan taholta. (Kiilakoski 2008, 12–13.)

Osallisuus edellyttää yksilön mahdollisuutta toimia. Erilaisten ryhmien huomiointi nuorten osallisuutta rakentavassa työssä on myös merkittävää. On muistettava, että joillakin nuorilla saattaa olla valtaväestöä huonommat valmiudet ja mahdollisuudet osallistua, joten heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa on tuettava erityisesti. Tästä esimerkkinä voidaan mainita muun muassa kodin ulkopuolella sijoitetut nuoret, jotka asuvat hetkellisesti tai pidemmänkin aikaa ulkopaikkakunnalla. Näiden nuorten elämään vaikuttavista asioista päätetään hyvin pitkälti heidän kotipaikkakunnalla, eikä näillä nuorilla ole juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa siellä tapahtuvaan päätöksentekoon.

Osallisuus on vallan ja vastuun jakamista. Pelkkä nuorten kuuleminen ei läheskään aina ole osallisuutta. Osallisena ei voida pitää tilannetta, jossa yksilöä kuunnellaan loputtomiin, mutta hänen sanoillaan ja mielipiteillään ei ole mitään merkitystä, kun päätetään yhteisön toiminnasta. Todellinen nuorten osallisuus edellyttääkin hyvän tahdon lisäksi myös vallan jakamista ja vastuunkantamista. Osallisuus ei siis perustu vapaamatkustamiseen tai loiselämiseen. Osallinen ihminen kantaa huolta ja vastuuta - niin omasta kuin yhteisönkin toiminnasta. Nuoren tulee saada vastuuta kunnalta, jotta hän voi kantaa sen. Mary John (2003) on todennut, ettei lapsia ja nuoria pidetä itsenäisinä toimijoina. Johnin mukaan osallistavien yhteisöjen toimintaa olisi muutettava niin, että lapsia ja nuoria kohdeltaisiin omaa tietoaan ja näkökulmaansa esiintuomaan kykeneviä persoonia. (Kiilakoski 2008, 14.)

Nuorten eri kehitysvaiheet saattavat asettaa joitain esteitä heidän toiminnalleen. Tämä mahdollisesti rajoittaa keinoja heidän osallisuutensa edistämiseksi. Sheridan ja Pramling Samuelsonin (2001) mukaan on hedelmällisempää kysyä, mitä nuoret pystyvät tekemään, kuin miettiä kehityksen aiheuttamia haasteita. Tällä tavoin huomataan, että nuorilla on hyvin paljon perusteltuja mielipiteitä ja halua vaikuttaa yhteisiin asioihin. Nuoret ovat myös elinpiirinsä ja oman itsensä keskeisiä asiantuntijoita, joten heillä on huomattavan paljon kokemuksellista tietoa, jota aikuisilla ei ole. (Kiilakoski 2008, 17.)

2.2 Osallisuus yhteiskunnallisten rakenteiden tarjoamana mahdollisuutena

Nuorten osallisuus on ajankohtainen aihe. Nyky-yhteiskunnassamme kannetaan huolta lasten ja nuorten poliittisesta passiivisuudesta ja maamme koululaitokseen kaivataan lisää vaikutusmahdollisuuksia oppilaille. Lisäksi nuorten roolia kunnan päätöksenteossa työestetään monilla eri tahoilla, sillä kysymys on nykyhetken lisäksi myös tulevaisuudesta. Jos nuoria ei saada osallistumaan ja vaikuttamaan, ei tulevassa yhteiskunnassa tule tapahtumaan juurikaan uudistuksia. (Kiilakoski 2008, 8.)

Tutkimustulosten mukaan nuoret ovat kiinnostuneita yhteiskunnallisista ja poliittisistä kysymyksistä, mutta perinteiset areenat eivät ole heille toimivia ja soveltuvia keskustelupaikkoja enää nykypäivänä. Tämä asettaa haasteen nuorten osallisuuden kehittämiseen nykyaikaisin menetelmin. (Turkia 2010, 51.)

Aktiivinen kansalaisuus käsite esiintyy osallisuuskeskustelun yhteydessä hyvin usein. Joskus käsitteellä jopa korvataan osallisuus-käsite. Tärkeää on muistaa, mistä aktiiviset kansalaiset syntyvät, sillä se ei tapahdu eikä synny hetkessä. (The citizenship debate and youth 2007) Aktiivisuus opitaan arkisissa toiminnoissa ja osallisuuteen, joka on tietyn tyyppistä aktiivisuutta, on kasvettava ja pyrittävä eri elämäntilanteissa. Kiilakosken mukaan elämän varhaisessa vaiheessa tapahtuva vaikuttaminen omaan ympäristöön luo pohjaa myöhempiin vaikuttamistoimintaan. Hän kirjoittaa, että osallistumiseen ja demokratiaan kasvetaan usein jo varhaislapsuudessa. Siihen voi olla myös kasvamatta, jos yhteisön toiminnassa ei huomioida lasten ja nuorten omia mielipiteitä ja heitä pidetään toiminnan kohteena, ei niinkään tekijänä. (Kiilakoski 2008, 18.)

Yhteisön, jossa lapsi tai nuori toimii, tulee olla sellainen, jossa jokainen yksilö pystyy olemaan vapaasti ja voi tuoda omat näkemyksensä asioista rohkeasti esiin. Pirjo Hanhivaara (2006) korostaa turvallisen ryhmän olevan yksi osallisuuden keskeinen tekijä. Hanhivaaran mukaan turvallisessa ympäristössä yksilön ei tarvitse tuntea pelkoa omia mielipiteitä ilmaistessaan. (Kiilakoski 2008, 13.)

Osallisuus voi olla siis yksilön oma kokemus tai yhteiskunnan tarjoama mahdollisuus. Suomessa yhteiskunta on pyrkinyt tukemaan lasten ja nuorten osallisuutta monin eri keinoin. Yksi merkittävä muutos nuorten osallisuuden edistämiseksi on uudistunut nuorisolaki, jota on valmisteltu yhteistyössä suomalaisnuorten kanssa. Nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista. Lain merkittävä tavoite on myös parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja maassamme. Nuorisolakia pyritään toteuttamaan terveitä elämäntapoja ja ympäristöä sekä elämää kunnioittaen. Lähtökohtina lain tavoitteiden toteuttamisessa ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus sekä kansainvälisyys. (Nuorisolaki 27.2.2006/72.)

Nuorten osallisuuden kannalta nuorisolain kahdeksas pykälä on ensiarvoisen tärkeä, sillä sen avulla taataan nuorten kuulemisen mahdollisuus. Lain mukaan nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Laki määrittelee myös, että nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 27.2.2006/72.)

Lasten ja nuorten osallisuutta Suomessa on edistetty uusilla ja omaperäisilläkin tavoilla. Nuorten osallisuuden edistäminen ei välttämättä edellytä suuria taloudellisia panostuksia, vaan muutoksia muun muassa ajattelutavoissa, toimintamalleissa ja arvomaailmoissa. Osallisuuden edistämisen edellytys on myös luottamus lasten ja nuorten kykyyn vaikuttaa omaan ympäristöönsä. (Kiilakoski 2008, 8.)

Nuorisolain lisäksi muun muassa Suomen perustuslaki takaa nuorille kunnalliset vaikutusmahdollisuudet. Perustuslain mukaan nuorille on taattava äänestysikärajaa lukuun ottamatta kaikki samat oikeudet kuin aikuisille kuntalaisillekin. Perustuslain kuudes pykälä korostaa lapsen oikeuksia. Sen mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän on saatava kehitystasonsa mukaan vaikuttaa itseään koskeviin asioihin – sama pätee nuoriin. Myös kuntalaki takaa nuorten osallisuuden mahdollisuudet, sillä lain mukaan kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon. Perusopetuslakiaan ei unohda nuorten osallisuutta, sillä vuoden 2007 lakiuudistuksen myötä laissa todetaan nykyään oppilaskunnasta ja toiminnasta. Tarkemmin laki määrittelee, että kouluilla voi olla oppilaskunta, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilasta koskevissa asioissa. Lain mukaan kouluilla on velvollisuus taata, että oppilaille on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä heitä yhteisesti koskevista ja koulun toimintaan liittyvistä asioista, vaikkei koululla oppilaskuntaa olisikaan. (Kiilakoski 2008, 9.)

Erilaisten Suomessa säädettyjen lakien lisäksi myös Euroopan unioni ja YK vaikuttavat suomalaisten lasten ja nuorten osallisuuden ja osallistumisen oikeuksiin. Euroopan unionin nuorisotoimiohjelma kaudelle 2007–2013 pyrkii tukemaan nuorten aktiivista kansalaisuutta jakamalla tähän tarkoitukseen muun muassa taloudellista tukea. YK:n vaikutus lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen kytkeytyy YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Sopimus korostaa kaikkien alle 18-vuotiaiden oikeuksia toimijana. Lapsen oikeuksien sopimuksen kahdennentoista pykälän mukaan lapsella, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, on oltava mahdollisuus ilmaista näkemyksensä vapaasti kaikissa itseään koskevissa asioissa. Sopimuksen mukaan lapsen näkemykset tulee ottaa huomioon hänen ikä- ja kehitystason mukaisesti. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksella pyritään turvaamaan lapsen perustarpeet, suojelemaan häntä sekä takaamaan lapsen mahdollisuudet osallistua häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. (Kiilakoski 2008, 9–10.)

Lait takaavat kaikille – iästä, sukupuolesta ja yhteiskunnallisesta sekä taloudellisesta asemasta riippumatta – mahdollisuuden aktiiviseen kansalaisuuteen. Laki luo puitteet, joissa nuoret voivat toimia ja vaikuttaa omaan ympäristöönsä. Nyky-yhteiskunnassa korostuu yksilöiden tasavertainen mahdollisuus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan omien kykyjen ja halujen mukaan ja edellytykset lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kasvattamiseen ja kehittämiseen ovat hyvät. (Kiilakoski 2008, 10.)

Usein osallisuus nähdään kaiken inhimillisen toiminnan läpäisevänä asteena. Ei siis riitä, että nuorille pelkästään luodaan vaikuttamisjärjestelmiä, sillä tavoitteena on välittämiseen ja erilaisuuden kunnioittamiseen perustuva dialoginen toimintakulttuuri, jossa jokainen voi tulla omana itsenään nähdyksi ja kuuluksi niin ryhmän, yhteisön kuin yhteiskunnankin tasolla. Näkökulman ja määritelmän painopisteenä on kasvatuskäytänteiden kehittäminen sekä olemassa oleviin rakenteisiin ja nuorten ryhmäsuhteisiin vaikuttaminen. (Herranen & Junttila-Vitikka 2010, 1.)

Osallisuus ei ole toimintamenetelmä tai yksittäinen projekti. Se on pikemminkin asenne, jota leimaa halua kunnioittaa lasten ja nuorten mielipiteitä sekä antaa heille todellisia mahdollisuuksia toimia. Tämä asenne voi muuttua käytännöksi monin tavoin. (Kiilakoski 2008, 18.)

Osallisuus on todellisen vastuun kantamista ja saamista oman, toisten ja koko yhteisön toimintakyvystä. Se on sitoutumista toimintaan yhteisten asioiden parantamiseksi. Määritelmän mukaan osallisuus on kuulumista johonkin itseä suurempaan yhteisöön sen arvostettuna jäsenenä. Siinä korostuu yhteisön näkökulma eli se, että yhteisö on valmis luottamaan yksilöön ja ottamaan hänen toimijuutensa vakavasti. Osallisuus on sekä oikeuksia että velvollisuuksia ja kuulumista sekä vastuun kantamista. Kiteytettynä osallisuus on yksilön tunne ja yhteisön tila. Tärkeää on muistaa, että ihmisen arvon kunnioitus on edellytyksenä osallisuudelle eri yhteisöissä. (Kiilakoski 2008, 14–15.)

Vaikka yhteiskuntamme pyrkii tukemaan nuorten osallisuutta rakenteellisin tavoin, on kuitenkin hyvä muistaa, ettei nuorten osallisuuden edistäminen tapahdu silmäkääntötempuin tai pedagogisin niksein. Se vaatii toiminnan muuttamista ja selkeää

tavoitteellisuutta kunnassa. Keskeistä nuorten osallisuuden edistämässä on, että toiminnassa pyritään aidosti osallistavuuteen. (Kiilakoski 2008, 16–17.)

2.3 Osallisuuden eri toiminta-areenat

Nuorten välittömän lähiympäristön muodostaa kunta, joka koostuu muun muassa kouluista, jäähalleista, valaistuista pyöräteistä ja nuorisotiloista. Kunnan tehtävänä on luoda puitteet, joissa nuoret kasvavat ja oppivat. Sen lisäksi, että kunta on nuoren lähiympäristö ja yksi merkittävä nuoren toiminta-areena, on se toisaalta toimija. Kunnan poliittisilla ratkaisuilla vaikutetaan nuorten hyvän elämän edellytyksiin. Useimmiten nuoria koskevat asiat kunnassa ulottuvat nuorisotyötäkin paljon laajemmalle. Oli kyse mistä tahansa asiasta, vaikka luistinratojen aurauksesta kunnassa, ratkaisut vaikuttavat nuorten arkeen monin eri tavoin. (Kiilakoski 2008, 8–9.)

Kiilakosken (2008, 10) mukaan lapset ja nuoret ovat kuntalaisia samoin kuin muukin väestö kunnassa. Nuorilla on perusteltuja näkemyksiä oman elinpiirinsä asioista ja tämä tekee nuorista täysin kyvykkäitä toimijoita kunnassa. Lasten ja nuorten osallisuuden ja heidän kuulemisen myötä kunnissa pystytään tuottamaan parempia päätöksiä ja kunta toimii kokonaisuudessaan vireämmin. Nuorten kuuleminen ja heidän osallisuutensa kehittyminen vaatii tietyn tyyppistä kasvatusta. Toimivan demokratian edellytysten luonti aloitetaan jo lapsen kasvuvaiheessa, esimerkiksi päiväkodissa ja/tai koulussa. Kun lasta aletaan osallistaa jo elämän alkutaipaleella, hänestä kasvaa aktiivinen kansalainen, joka tuo myös kuntataloudellista hyötyä kunnille. Niinpä nykypäivänä kunnissa pohditaankin, miten nuoria saataisiin jäämään kuntiin rikastuttamaan kunnan elämää ja taloutta. (Kiilakoski 2008, 10.)

Nuoret voivat kokea osallisuutta hyvin useissa eri tilanteissa ja heille merkityksellisillä sosiaalisilla kentillä. Jokainen meistä on osallinen johonkin asiaan, mutta joissakin asioissa saatamme kokea myös osattomuutta. Esimerkkejä nuorten osallisuuden eri toiminta-areenoista ovat koulu, harrastukset, kaveriporukka, asuinalue, koti, työ ja koko kunta. Näiden lisäksi nuori voi kokea osallisuutta myös muun muassa sosiaalisessa mediassa. Erilaisia nuorten osallisuutta edistäviä foorumeja on kehitelty muun muassa kouluihin ja

kuntiin. Näistä esimerkkeinä ovat oppilaskunnat ja nuorisovaltuustot sekä Internetissä toimiva Aloitekanava.fi. (Kiilakoski 2008, 14–15.)

Päivi Harinen (2000) kutsuu nykyistä tilannetta politiikan paradoksiksi. Tällä Harinen tarkoittaa tilannetta, jossa nuorten oletetaan osallistuvan kunnalliseen päätöksentekoon, mutta samalla heidän osallisuuden mahdollisuuksia rajoitetaan. Päivi Harinen toteaa, että nuorten halutaan osallistuvan, mutta heille ei haluta antaa valtaa vaikuttaa omilla toiminta-areenoillaan. Tämä asettaa vaikean ristiriidan nuorten osallisuuteen kunnallisella vaikuttamisen kentällä. (Kiilakoski 2008, 15–16.)

Nuorten vaikuttamisen mahdollisuuksissa kunnallisella toimintakentällä on kuitenkin tapahtumassa muutoksen merkkejä, vaikkakin edelleen yhteiskunnassamme arkaillaan nuorten vaikuttamista. Vuoden 2007 keväällä käydyt keskustelut kunnallisvaalien äänioikeusrajan alentamisesta 16 ikävuoteen herättelivät keskustelua nuorten osallisuuden mahdollisuuksista ja tämän jälkeen vaikuttamismahdollisuuksia on alettu kehittää myös kunnan päätöksenteossa.

Nuorten osallisuutta pohdittaessa on huomioitava, että nuori voi kokea osallisuutta hyvin eri ympäristöissä ja olla osallinen jollakin toiminta-areenalla erittäin vahvasti. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että esimerkiksi omassa kaveriporukassaan viihtyvä nuori, jota päätöksenteko kunnassa ei kiinnosta, voi kokea silti olevansa arvostettu ja osallinen yksilö. (Kiilakoski 2008, 16.)

3 NUORTEN VAIKUTTAMISKANAVAT

Nuorisolain mukaista nuorten kuulemista suoritetaan eri kunnissa eri tavoin - vielä nykypäivänäkään kaikissa Suomen kunnissa ei kuulla nuoria lainkaan (Siurala 2007, 354-355). Vaikka hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan on kirjattu, että vuoden 2010 loppuun mennessä jokaisessa Suomen kunnassa olisi pitänyt olla käytössä 5-17-vuotiaiden lasten ja nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä, eivät kunnat toteuta hallituksen asettamia tavoitteita (Juusola 2010, 36). Vuonna 2007 Suomessa toimi yli 260 lasten ja/tai nuorten vaikuttajaryhmää, joista pääosa oli nuorisovaltuustoja (Turkia 2010, 52).

Sastamalan osallisuuskoordinaattori Maija Koivu toteaa vuoden 2010 joulukuussa ilmestyneessä Lapsen maailmassa, että kaikki kunnat eivät ole kokeneet hallituksen kirjaamaa tavoitetta riittävän tärkeäksi ja tästä syystä jättävät toteuttamatta hallituksen suosituksen. Koivun mukaan nuorten osallisuus nähdään usein pelkkänä nuorisovaltuuston tai oppilaskunnan toimintana, vaikka osallisuus on paljon muutakin. Hän toivoo, että osallisuus nähtäisiin niin sanottuna lisäarvona, joka tuo kunnan päätöksentekoon ja organisaatioon elävyyttä. Tämän myötä kunnat voivat tulevaisuudessa tehdä jopa merkittäviä taloudellisia säästöjä. Koivu kehottaakin kuntia kirjaamaan nuorten osallisuudesta kunnan eri suunnitelmiin ja strategioihin, jolloin se tulee helpommin toiminnan tasolle. Vaikka nuorten osallisuus ei ole pelkkää nuorisovaltuusto- tai oppilaskuntatoimintaa, luovat ne osallisuuskoordinaattori Maija Koivun mielestä hyvän pohjan nuorten vaikuttamiselle ja osallisuudelle kunnassa. (Juusola 2010, 36.)

Jos nuorten uusia osallistumisen ja vaikuttamisen muotoja ei tunnusteta eikä tunnusteta tai niille luoda toimintaedellytyksiä, vahvistetaan samalla nuorten kokemusta siitä, ettei heitä kuulla yhteiskunnassamme. Australiassa tehdyn tutkimuksen mukaan nuoret ovat kiinnostuneita toimimaan ja keskustelemaan omaan elinpiiriinsä liittyvistä poliittisista asioista, mutta nykyisin käytössä olevat foorumit, kuten nuorisovaltuustot, koetaan tehottomiksi. Suomen kunnista puuttuu vakiintuneet käytänteet sille, miten nuoret voivat nuorisovaltuustojen ja muiden järjestäytyneiden vaikuttamisfoorumien ulkopuolella osallistua ja vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon. (Turkia 2010, 51).

3.1 Kuulemistilaisuudet

Nuorten kuulemistilaisuudet ovat oiva tilaisuus kokoontua aina tietyn väliajoin keskustelemaan kunnassa esillä olevista ajankohtaisista aiheista. Kuulemistilaisuudet sinällään jo viestivät siitä, että kunnan päätöksentekijät ovat kiinnostuneita nuorten ajatuksista. (Siurala 2007, 355.)

Kuulemistilaisuuden myötä nuori saa vähintäänkin kokemuksen siitä, että hänellä on mahdollisuus osallistua ja häntä kuullaan. Päätäjille kuulemistilaisuudet merkitsevät vähintäänkin moraalista velvoitetta. Tällaisten kertaluontoisten nuorten kuulemistilaisuuksien ongelmana on juuri niiden kertaluontoisuus sekä kasvatuksellisten prosessien niukkuus. Nuoret eivät yleensä ehdi paneutumaan riittävästi keskusteltaviin asioihin eivätkä pohtimaan niitä keskenään riittävästi. Siispä kuulemistilaisuuksilla ei juuri ole kasvatuksellista merkitystä. Nuorten kuulemista tulisi kehittää sillä tavoin, etteivät ne olisi satunnaisen irrallisia ja yksittäisiä tapahtumia, vaan niihin saataisiin kytkettyä muita nuorten vaikuttamismenetelmiä. (Siurala 2007, 356.)

Yleensä ottaen Suomen kunnissa on käytössä kuulemistilaisuuksista seuraavat variaatiot: nuorisokuulemiset, nuorisopaneelit ja nuorisotoimen johdon kuulemistilaisuudet. Sen lisäksi, että kuulemistilaisuuksien kasvatuksellinen osuus on vähäinen ja rakenne kertaluontoinen, on tilaisuuksien tuloksellisuus kyseenalainen. Positiivisia puolia tilaisuuksissa on niiden vaikutus nuorten aktivoitumiseen, mikä näkyy jo tilaisuudessa nuorten aktiivisena osallistumisena. Toinen erittäin merkittävä seikka nuorten kuulemistilaisuuksilla on niiden soveltuvuus kaikille ryhmille ja useimmiten monenlaiset nuorisoryhmät ovat edustettuina niissä hyvin. (Siurala. 2007, 355–356.)

3.2 Vaikuttamisfoorumit

Nuorisovaltuustot, nuorisotalojen talotoimikunnat sekä eri nuorisojärjestöjen yhteistyöelimet ovat hyvin toimiessaan mainioita demokratiakouluja. Useimmiten juuri kyseiset foorumit saavat päätöksentekijät huomioimaan nuorillekin läheiset asiat. Nuorten vaikuttamisfoorumit ovat pysyväluonteisia rakenteita ja niiden kasvatuksellinen merkitys on erittäin suuri niille, jotka osallistuvat toimintaan. Foorumien varjopuolia ovat

kokemusten tuloksellisuuden vaihtelevuus, heikko mandaatti, eli vähäinen toimivalta. Esimerkkejä nuorten vaikuttamisfoorumeista ovat nuorisovaltuustot ja –parlamentit, nuorisojärjestöjen yhteistyöelimet, nuorisotalokokoukset ja –toimikunnat, oppilaskunnat ja alueryhmät. Kansainvälisesti suosituin nuorten vaikuttamisen muoto on nuorisovaltuusto. (Siurala 2007, 356–361.)

Nuorisovaltuusto koostuu edustajista, jotka on nimetty tai valittu vaaleilla. Valtuutetut ovat pääasiallisesti 13–17-vuotiaita nuoria, joiden toimikausi on kaksi vuotta. Nuorisovaltuuston, eli toimielimien edustavuudesta on keskusteltu paljon, sillä kansainvälinen kokemus ja kotimainen tutkimus osoittavat, että nuorisovaltuustoihin valikoituu demokraattisesta vaalimenettelystä huolimatta hyvin samankaltaisia, aktiivisia ja keskiluokkaisia nuoria. (Turkia 2010, 51–52.) Eri vähemmistöjen ja riskiryhmien jäsenet - kuten syrjäytymisuhan alla olevat tai jo syrjäytyneet nuoret, työssäkäyvät nuoret, oppimisvaikeuksista kärsivät nuoret, etniseen vähemmistöryhmään kuuluvat nuoret, valtauskonnosta poikkeavat uskonnon edustajat tai fyysisestä tai psyykkisestä vammasta kärsivät nuoret - jäävät helposti nuorisovaltuuston ulkopuolelle. (Siurala 2007, 358–361.)

Nuorisovaltuusto voi sisäpiirin toiminnallaan myös lisätä valtuuston ulkopuolisten nuorten osattomuutta kunnassa. Suomessa tehtiin vuonna 2004 tutkimus suomalaisten kuntien nuorten vaikuttajaryhmistä ja tutkimustulosten mukaan yli puolet suomalaiskuntien nuorista ei edes tiedä oman kunnan vaikuttajaryhmistä. (Siurala 2007, 358–361.) Vielä ei ole siis löydetty ratkaisua toimivan yhteyden rakentamiseen nuorisovaltuuston ja kunnan muiden nuorten välille. Nykyisen toimintamallin uhkana on se, että yksittäisen ryhmän jäsenistä muodostuu niin sanottuja kunnan asiantuntijanuoria ja muut tavat nuorten kuulemiseen jäävät varjoon. Tämä johtaa pahimmillaan tiettyjen nuorten ryhmien äänen marginalisoitumiseen ennestään. (Turkia 2010, 53.)

Tehtyjen tutkimusten perusteella voidaan kärjistetysti väittää, että perustamalla nuorisovaltuusto kuntaan nuorten kuulemisessa edetään helpoimmalla mahdollisella tavalla. Nuorisovaltuustoon valikoituu pääasiallisesti helpoimmin tavoitettavat nuoret, kuten koulussa hyvin menestyvät ja poliittisesta päätöksentekojärjestelmästä jotain tietävät nuoret. Ne, jotka tarvitsisivat eniten tukea aktiivisen kansalaisen perustaitojen opettelussa, jäävät hyvin helposti nuorisovaltuustojen ulkopuolelle. (Turkia 2010, 52.)

Tutkimusten mukaan nuorisovaltuustojen nuorisopoliittinen merkitys Suomessa ei ole kovinkaan suuri. Parhaimmillaan niiden merkitys on siinä, että ne herkistävät nuorisoasioiden päätöksentekoa kunnissa ja toimivat niin sanottuina demokratiakouluina nuorisovaltuuston toimintaan osallistuville nuorille. (Siurala 2007, 358.) Suomessa nuorisovaltuustojen toiminnat vaihtelevat hyvin paljon. Joidenkin valtuustojen toiminta painottuu tapahtumien järjestämiseen, kun toiset toimivat nuorten edunvalvojina ja nuorisopalveluiden kehittäjinä. (Turkia 2010, 53.) Ongelmia nuorisovaltuuston toiminnassa aiheuttaa usein suhde nuorisotoimen kanssa. Joissakin kunnissa nuorisovaltuusto haluaa olla mahdollisimman riippumaton kunnan nuorisotoimesta ja nuoriso-ohjaajista. Toisaalta jotkut nuorisovaltuustot ovat hyvinkin kiinteässä yhteistyössä nuorisotoimen kanssa ja kokevat tämän toimivaksi järjestelyksi. (Siurala 2007, 358–361.)

Nuorisovaltuutetut kokevat aikuisten ohjaavan liikaa nuorisovaltuuston toimintaa ja nuoret eivät koe toimintaa enää omakseen. Nuorten mielestä heille annetaan minimaaliset mahdollisuudet toimia ja heidän vaikutusmahdollisuuksistaan luodaan hyvin usein epätodellinen kuva. Turkian mukaan on arvostettavaa, että nuoret pääsevät mukaan keskusteluihin ja heitä kuullaan. Joskus tällaisella kuulemisellakin voi olla vaikutuksensa asioiden etenemiseen. Hän korostaa kuitenkin, ettei yhteinen neuvottelu toimi dialogissa, jos nuoret ovat vain kuuntelijoina ja aikuiset toimivat päättäjinä. Aidossa dialogissa molemmat osapuolet, sekä nuoret että aikuiset, ovat mukana aktiivisina ja vakavasti otettavina toimijoina. (Turkia 2010, 53–54.)

Nuorisovaltuusto antavaa nuorille osallisuuden kokemisen lisäksi myös paljon muuta. Turkia (2010) ajattelee, että nuorisovaltuusto kehittää monia aktiivisen kansalaisen perustaitoja, kuten ymmärrystä kunnallisesta päätöksentekojärjestelmästä ja paikallisista asioista, esiintymistaitoja ja uskallusta sekä varmuutta esittää ja perustella omia näkökulmia, toimia yhdessä erilaisten ihmisten kanssa, kriittistä arviointikykyä ja taitoa ilmaista itseään kirjallisesti. (Turkia 2010, 53.)

3.3 Muut vaikuttamiskanavat

Yksi keskeinen nuorten vaikuttamismuoto koostuu nuorten omista toiminnallisista liikkeistä, ryhmistä ja erilaisista kampanjoista. Näissä nuorten osallisuus on hyvin vahvaa

ja kasvatuksellinen vaikutus on erittäin voimakas. Nämä järjestäytyneet tai järjestäytymättömät ryhmät käyttävät pitkäjänteisiä menettelytapoja toiminnoissaan ja vaikuttamisen tuloksellisuus on kokemuksen mukaan erittäin hyvää. Sen lisäksi, että osallistuminen on yleensä valikoitunutta näissä ryhmissä, jäävät ryhmien nuorisopoliittiset kysymyksen hyvin usein fokusoinnin vuoksi ulkopuolelle. Nykypäivänä ryhmät vaikuttavat yhä enenevässä määrin verkossa. (Siurala 2007, 361–367.)

4 NUORTEN VAIKUTTAMISKANAVAT RAAHESSA

Raahe on Pohjois-Pohjanmaalla sijaitseva noin 22 500 asukkaan merenrantakaupunki, tunnin matkan verran Oulusta etelään. Kaupunki on ympäri Suomen tunnettu nuorten osallisuuden edelläkävijänä. Viime vuosien aikana nuorten osallisuus kaupungissa on kuitenkin näyttänyt jonkinlaisia hiipumisen merkkejä. Tästä huolimatta raahelaisnuoret ovat yhä vaikuttaneet erittäin aktiivisesti kunnalliseen päätöksentekoon ja nuorten edunvalvontaan niin koulussa kuin vapaa-ajallakin, sekä järjestäneet alueen nuorille hyvin monenlaista toimintaa. Raahelaisnuorten vaikuttamiskanavat ovat edelleen hyvin rajalliset ja tällä hetkellä ainut kunnalliseen päätöksentekoon vaikuttava foorumi on kaupungissa toimiva nuorisovaltuusto. Pian Raahessa tulee käyttöön Aloitekanava.fi-nettisivusto, jonka myötä nuoret pääsevät vaikuttamaan kaupungin päätöksentekoon. Lisäksi palvelun myötä raahelaisnuorille tarjotaan yhä tasapuolisemmat lähtökohdat nuorten osallisuuteen.

Raahessa toimii nuorisovaltuusto, joka on perustettu vuonna 1998. Samanaikaisesti oli silloisessa naapurikunnassa Pattijoella myös oma nuorisovaltuusto. Vuonna 2003, ennen Raahen ja Pattijoen yhdistymistä Raahen kaupungiksi, Raahen ja Pattijoen nuorisovaltuustot yhdistyivät. Siitä lähtien Raahessa on toiminut nuorisovaltuusto vieläkin voimassa olevan johtosäännön mukaisesti. (Raahen nuorisovaltuuston lyhyt oppimäärä.)

4.1 Raahen nuorisovaltuusto

Raahen nuorisovaltuusto koostuu 20:stä, 14–25-vuotiaasta Raahessa asuvasta tai Raahessa kirjoilla olevasta nuoresta. Jäsenet valtuustoon valitaan vaaleilla, jotka järjestetään aina vuoden loppupuolella, marras-joulukuussa. Vaaleissa noudatetaan suhteellista vaalitapaa ja nuorisovaalien vaalipiirinä toimii Raahen kaupunki. Äänioikeutettuja ovat 13–25-vuotta vaalipäivänä olevat Raahessa asuvat tai kaupungissa kirjoilla olevat nuoret. Nuorisovaltuuston toimikausi kestää yhden vuoden. Toimikausi alkaa nuorisovaaleja seuraavasta järjestäytymiskokouksesta ja päättyy seuraavaan järjestäytymiskokoukseen. Vaaleissa valitaan vuosittain 10 valtuutettua kahden vuoden toimikaudeksi. (Raahen nuorisovaltuuston johtosääntö 2004.)

Nuorisovaltuusto järjestäytyy vuosittain uuden toimikauden alussa. Järjestäytymiskokous on kutsuttava koolle tammikuun kolmen ensimmäisen viikon aikana, ja sen tekee kaupungin nuorisoasioista vastaava viranomainen eli Raahen kaupungin nuorisotoimenjohtaja. Kokouksessa valitaan nuorisovaltuustolle työvaliokunta eli hallitus. Työvaliokunta koostuu nuorisovaltuuston puheenjohtajasta, vaikuttamisesta, viestinnästä ja toiminnasta vastaavasta varapuheenjohtajasta, pääsihteeristä sekä suunnittelu-, talous- ja tiedotussihteeristä. Työvaliokunnan puheenjohtajana toimii nuorisovaltuuston puheenjohtaja. (Raahen nuorisovaltuuston johtosääntö 2004.)

Raahen nuorisovaltuuston johtosäännössä määritellään nuorisovaltuuston tehtävät. Sen mukaan valtuuston tehtävänä on kaikin puolin edistää ja kehittää nuorison asemaa Raahen kaupungissa, tuoda nuorison mielipiteet julki lautakunnissa sekä julkisessa sanassa, olla luomassa raahelaisnuorille mahdollisuuksia virkkeelliseen toimintaan ja luoda nuorten näkökulma kaupungin päätöksiin sekä edistää nuorten ja kaupungin välistä yhteistyötä. Näiden lisäksi valtuuston tehtäviin kuuluu valvoa nuorten etuja ja asemaa Raahessa, monipuolistaa kaupungin nuorille tarjoamia palveluita, pitää yhteyttä kaupungin nuoriin ja nuorisotoimijoihin, valmistella esityksiä ja aloitteita kaupungin luottamuselimille ja muille tahoille, valvoa esitystensä sekä aloitteidensa toimeenpanoa, pyrkiä lisäämään nuorten kiinnostusta yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja pitää yhteyttä muihin maamme nuorisovaltuustoihin. Raahen nuorisovaltuuston jäsenten merkittävänä tehtävänä on muun muassa pitää yhteyttä nuorisovaltuustoon kuulumattomiin nuoriin sekä raportoida muille nuorisovaltuutetuille tekemisistään, hoitaa ottamansa tehtävä kunnialla loppuun tai annettava se jollekin muulle sekä käyttäytyä joka tilanteessa tilanteeseen sopivalla tavalla. (Raahen nuorisovaltuuston johtosääntö 2004.)

Erilaiset työryhmät ovat merkittävä osa Raahen nuorisovaltuuston toimintaa. Valtuusto jakautuu työryhmiin, jotka valmistelevat tarvittaessa oman toimialueensa asioita ja esityksiä. Johtajana ryhmässä toimii työryhmän koollekutsuja. Kaksi merkittävää nuorisovaltuuston nimeämää työryhmää ovat Cupin ohjausryhmä ja Sulatto- staabi. Molempien ryhmän valintatavat on tarkoin määritelty ja työryhmien toiminta on hyvin järjestäytynyttä. Lisäksi Cupin ohjausryhmälle on laadittu oma johtosääntö. (Raahen nuorisovaltuuston johtosääntö 2004.)

4.2 Nuorten mietteitä aiemmista osallisuuden kokemuksista Raahessa

Raahessa nuorten osallisuudella on jo pitkät perinteet. Raahen nuorisovaltuusto on toiminut kaupungissa yli kymmenen vuoden ajan. Nuorten osallisuus kaupungissa on ollut vaihtelevaa ja nuoret ovat saaneet aikaan monia hyviä asioita sekä vaikuttaneet moniin päätöksiin omalla aktiivisuudellaan. Nuorten Raahen on kirja, jossa edelleenkin yksi maamme johtava osallisuuskaupunki esittäytyy nuorten osallisuuden merkeissä. Kirjan toimittaneet Anu Gretscher ja Jarno Moisala ovat keränneet kirjaan raahelaisnuorten omia kokemuksia vaikuttamisesta ja osallisuudesta kaupungissa, sekä niiden mukana tuomista kimmelluksista, vastoinkäymisistä ja onnistumisista. Nuorten Raahen-kirjassa entiset nuorisovaltuutetut sekä muut nuoret toimijat kirjoittavat omista osallisuuden kokemuksistaan Raahessa.

Janika Tikkala, Raahen nuorisovaltuustossa pitkään vaikuttanut nuori, kirjoittaa, että oman vaikuttajaryhmän tuella on suuri merkitys nuorten osallisuudessa. Hän kertoo omista kokemuksistaan, kuinka on jakanut muiden nuorten kanssa yhdessä sekä onnistumisen kokemukset että erilaiset pettymyksen ja raivon hetket. Tikkala kirjoittaa kokeneensa epäarvostusta hyvin paljon muun muassa kunnallispoliitikkojen suunnalta. Jotkut kaupungissa vaikuttavat henkilöt ovat nuorisovaltuuston entisen puheenjohtajan mukaan haukkuneet nuoria laiskoiksi ja kiittämättömiksi, jotka ovat vain rahaa vailla. Todellisuudessa juuri nämä nuoret tekevät töitä alueen nuorten elinolojen parantamisen eteen melkein ilmaiseksi. Epäilen harvan kunnallispoliitikon ryhtyvän samoihin tehtäviin ilman mitään palkkiota. (Tikkala 2008, 66–67.)

Raahen nuorisovaltuuston entisen puheenjohtajan lisäksi myös kaupungissa hyvin pitkään aktiivisesti vaikuttanut nuori on kokenut tiettyä etäisyyttä kaupungin luottamushenkilöihin. Jarkko Orava kirjoittaa, ettei nuoremmalla iällä kyennyt edes ajattelemaan itseään kaupungin luottamushenkilönä. Hänen mielestään luottamushenkilöt, eli kunnallispoliitikot eivät ottaneet nuorisovaltuustoa vakavasti toimijana ja tästä syystä hänelle välittyi tietty osattomuuden tunne nuorena toimijana kaupungissa. Oravan kohdalla kävi kuitenkin toisin kuin hän vielä muutamia vuosia sitten ajatteli. Nykyään Jarkko Orava on yksi kaupungin luottamushenkilöistä ja toimii nuorisolautakunnassa pyrkien edistämään muun muassa nuorten osallisuutta kaupungissa. (Orava 2008, 70–71.)

Raahen kaupungin nuorisolautakunnan nykyinen puheenjohtaja ja Raahen nuorisovaltuuston entinen puheenjohtaja, Jarno Moisala on Jarkko Oravan kanssa samoilla linjoilla. Moisala kuvaa, kuinka tyypillinen esimerkki nuorisovaltuuston vastaanotosta löytyy Raahen kaupunginhallituksen pöytäkirjasta. Hallitus on evännyt 1990-luvun lopulla nuorisovaltuuston pääsyn kokouksiinsa ja päättänyt samalla, että nuorten mielipidettä kysytään jatkossa nuoria koskevissa asioissa. Moisala jatkaa, että ilmeisesti kaupunginhallituksessa ei ole käsitelty nuoria koskevia asioita ainakaan lokakuuhun 2007 mennessä, melkein kymmeneen vuoteen kaupunginhallituksen tekemän päätöksen jälkeen. (Moisala 2008, 76.)

Sen lisäksi, että raahelaisnuoret ovat kokeneet hyvin paljon epäarvostusta kaupungin päättäviltä tahoilta, ovat nuoret kokeneet myös haastavaksi toimia samalla toimintakentällä nuorisotoimen kanssa. Nuorisovaltuuston nousukiito on saattanut asettaa tiettyjä rasituksia muun muassa nuoriso-ohjaajille. Nuoret ovat aistineet, että nuorisotyötä vuosia tehneet nuoriso-ohjaajat ovat kokeneet heidän pätemisen nuorten hyvinvoinnista hiukan negatiivisella tavalla ja kokevat nuorten hyppineen jollain tapaa heidän varpailleen. Koska nuorisovaltuusto ja koko nuorten osallisuus on iso osa nuorisotyötä, kokevat nuoret sen toisaalta luonnolliseksi, että nuorisotoimen työntekijät ottavat kantaa nuorten tekemisiin. On syytä kuitenkin muistaa, että nuorisovaltuustolla ja nuorisotoimella tulisi olla omat motiivinsa, rajoituksensa ja vapautensa, mutta kaikkien yhteisenä tavoitteena pitäisi olla Raahen nuorison hyvinvointi. (Orava 2008, 70, 72–73.)

Vaikka nuoret kirjoittivat etteivät raahelaiset viranhaltijat, luottamushenkilöt ja kaupungin nuorisotoimi toimi aina joustavasti, ovat nuoret päässeet kokemaan osallisuuden tunteita useissa eri tilanteissa. Sulatto – nuorten rantabiletapähtuma on ollut muun muassa todellinen nuorten osallisuutta edistävä tekijä kaupungissa. Antti Jokela kirjoittaa Sulatto-tapahtuman syvimmän olemuksen olevan pohjimmiltaan siinä, että iso ja laadukas tapahtuma ilmestyy kuin tyhjästä, vailla suoranaisia palkattuja henkilöitä, nuorten omalla työpanoksella ja yhteistyöllä. Juuri tämä on Jokelan mukaan nuorten osallisuutta, jota Raahessa on toteutettu jo yhdeksän vuoden ajan kyseisen tapahtuman tiimoilla. (Jokela 2008, 26.)

Monista epäonnistumisista ja mutkista matkan varrella, ovat raahelaisnuoret päässeet vaikuttamaan useisiin erittäin merkittäviinkin seikkoihin kaupungissa. Yllämainittujen

kokemusten lisäksi Raahen nuorisovaltuusto on vaikuttanut kaupungin hallintosääntöön muun muassa vaatimalla lautakuntapaikkoja kaupungin kuuteen eri lautakuntaan (Moisala 2002) – vielä vaatimalla nuorille asiantuntijoille korvausta lautakuntatyöskentelystä (Moisala 2003). Lisäksi nuoret ovat vaikuttaneet myös siihen, että kaupunkiin perustettiin uudelleen nuorisotoimenjohtajan vakanssi. (Moisala 2002) Raahelaisnuoret ovat päässeet vaikuttamaan myös nykyisin voimassaolevan nuorisolain valmisteluun. (Moisala 2008, 80–81.)

Näiden nuorten vaikuttamistoiminnan ja osallisuuden tuomien kokemusten myötä nuoret ovat kokeneet oppineensa paljon päästessään vaikuttamaan. Joillain tahoilla, kuten kouluissa, on nuorten osallisuutta pyritty tukemaan kaikin mahdollisin keinoin. (Keski-Korsu 2008, 15.) Koulun lisäksi myös nuorisotoimi on omilla tiloillaan luonut raahelaisnuorille osallisuuden tuntemuksia. (Sanna & Jonna 2008, 45.) Nuorille välittyneiden kokemusten lisäksi raahelaisnuoret kirjoittavat myös saaneensa nuorten vaikuttamistoiminnasta paljon oppia tuleville elämän poluille. Nuorten osallisuus on antanut useille nuorille parasta oppia elämässä. Tätä oppia ei lueta kirjoista, vaan se välittyy nuoren oman osallisuuden kokemuksen myötä jokaiselle osallisuuden tunteen saavuttaneelle nuorelle itselleen.

5 TUTKIMUKSEN KULKU JA TOTEUTUS

Raahelaisten nuorten osallisuuden edistäminen on sydäntäni lähellä. Olen itse entinen nuorisovaltuutettu ja vaikutan nykyäänkin kaupungin päätöksentekokelemissä. Tästä syystä sainkin innostuksen tutkia Raahessa tapahtuvaa nuorten osallisuutta ja heidän mahdollisuutta todelliseen vaikuttamiseen kaupungissa. Halusin selvittää, mihin nuorten osallisuus kohdistuu, eli millä tavoin nuorten osallisuus Raahessa todentuu. Hain tutkimuksissani nuorten yksilöllisiä kokemuksia ja pyrin niiden avuin tutkimaan raahelaisnuorten osallisuutta. Selvitin nuorten omaa kokemusta siitä, kokevatko he tulevansa kuulluksi ja miten he kokevat saavansa informaatiota kaupungin päätöksenteosta. Tutkimukseni tavoitteena oli myös selvittää, miten raahelainen nuorisotyö tukee nuorten osallisuutta. Tutkimuskysymyksiksi asetin seuraavat kysymykset:

1. Millaisena raahelaisnuoret kokevat oman osallisuutensa toteutuvan kotikaupungissaan?
 - 1.1 Miten nuoret kokevat tulevansa kuulluksi?
 - 1.2 Miten nuoret kokevat saavansa tietoa heitä koskevasta päätöksenteosta?
2. Miten nuorten osallisuus ja sen tukeminen sisältyvät nuorisohjaajan ammatti-identiteettiin?

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimukseni tavoitteena on kuvata todellista elämää ja nuorten omaa, todellista osallisuuskokemusta Raahessa. Voidaankin todeta, että tutkimuksellani pyrin löytämään ja paljastamaan asioita raahelaisnuorten omista kokemuksista. (Hirsjärvi ym. 2010, 161)

Tutkiessani nuorten osallisuutta Raahessa haastattelin paikallisia nuorisoryhmiä noin puolen vuoden aikana. Haastatellut nuoret ovat pääasiallisesti iältään 13–17-vuotiaita. Osa heistä on vahvasti mukana nuorten vaikuttamistoiminnassa eri foorumeissa, suurin osa nuorista on kuitenkin täysin sitoutumattomia järjestäytyneisiin vaikuttamisfoorumeihin.

Tutkimustani tehdessä pyrin luomaan haastattelutilanteista mahdollisimman keskustelunomaisia, jotta nuoret todella pohtisivat omaa osallisuuttaan kaupungin päätöksentekoon ja omien elinolojensa parantamiseen. Ryhmähaastattelu oli mielestäni

juuri nuorille soveltuva haastattelutapa. Ryhmissä nuoret ovat useimmiten vapautuneempia ja tilanne tuntuu luonnollisemmalta (Grönfors, 1982). Nuorten haastattelu ryhmissä on myös tehokas tiedonkeruumenetelmä ja se soveltuu mainiosti nuorille, jotka saattavat arastella haastattelutilannetta. (Hirsjärvi ym. 2010, 210–211.) Ryhmähaastattelu on kaikin puolin erittäin järkevä tutkimustulostenkeruumenetelmä. Sulkunen (1990a) on todennut ryhmähaastattelujen soveltuvan erityisesti ryhmien kulttuurien, kuten näkemysten ja arvojen, tutkimiseen. (Hirsjärvi ym. 2010, 211.)

Vaikka nuorten ryhmähaastattelussa on paljo hyviä puolia, on siinä negatiivisia puoliakin. (Hedges 1985) Ryhmähaastatteluissa tulee huomioida, että kaikki nuoret pääsevät osallistumaan tasavertaisesti tutkimukseen. Siispä suuret haastatteluryhmät eivät ole kovinkaan suotavia, ettei ryhmässä pääse muodostumaan valta-asetteluja. Tästä huolimaatta ryhmissä on usein muutamia dominoivia henkilöitä, jotka pääsevät vaikuttamaan liikaa tutkimustuloksiin. (Hirsjärvi ym. 2010, 211.) Tutkimustani tehdessä pyrin huomioimaan sen, että ryhmän jokainen jäsen pääsi osallistumaan ja pyrin omalta osaltani luomaan jokaiselle ryhmän jäsenelle osallisuuden kokemuksen haastattelun tiimoilta. Havaitsin heti ensimmäisessä ryhmähaastattelussa, että ryhmissä muodostuu erittäin helposti tiettyjä valta-asetteluja. Haastattelu tilanteissa pyrin huomioimaan ryhmien hiljaisimmatkin yksilöt, eikä kukaan nuorista joutunut ainoastaan sivusta seuraajaksi.

Ryhmähaastattelua tehtäessä, on tutkijan usein myös muistettava, että ryhmä saattaa estää joidenkin jäsenten todellisten mielipiteiden ilmaisun. Juuri nuorisoryhmissä on muistettava, että hyvin usein muiden ryhmän jäsenten mielipiteet vaikuttavat merkittävästi yksittäisen ryhmän jäsenen mielipiteisiin. Siispä ryhmähaastattelussa on mielestäni kyseenalaistettava aina tutkimuksen luotettavuus. (Hirsjärvi ym. 2010, 211.) Tämä on mielestäni tutkimukseni luotettavuuteen eniten vaikuttava tekijä.

Haastatellessani nuoria tutkimusta varten pyrin huomioimaan, että tutkimuksen otos olisi mahdollisimman kattava ja tutkimustuloksiin pääsisi vaikuttamaan mahdollisimman erilaisista lähtökohdista tulevia nuoria. Haastattelin nuoria nuorisotilalla (Nuorisokeskus Paradise 16.12.2010), nuorisovaltuuston kokouksessa (Nuorisokahvila Cuppi 25.11.2010), lähikunnan nuorisokodilla (Siikajoen nuorisokoti 26.6.2011) sekä julkisilla paikoilla, kuten puistoissa (Museon ranta ja Härkätorinpuisto 30.6.2011). Haastatteluryhmien koko ja

ikä rakenne vaihteli tapauskohtaisesti. Pääasiallisesti haastateltavat nuoret olivat 15–17-vuotiaita.

Ryhmähaastatteluihin valikoituneiden nuorten määrä on melko suppea otos raahelaisten nuorten kokonaismäärästä, mutta tarkoitukseni oli paneutua haastatteluihin hiukan pintaa syvemmälle ja luoda nuorille turvallinen keskustelu ympäristö heidän osallisuuden mahdollisuuksista kaupungissamme. Tämän myötä sain nuoret tosissaan pohtimaan asiaa ja tällä tavoin pyrin myös motivoimaan nuoria mukaan vaikuttamaan heidän oman elinpiirinsä asioihin. Nuorten ryhmähaastattelut tallennettiin osaksi nauhurille ja osaksi paperille. Kysymykset, jotka sisälsivät valmiita vastausvaihtoehtoja, kirjattiin paperille. Avoimet kysymykset nauhoitettiin. Nuoret osallistuivat vapaaehtoisesti haastatteluihin ja alle 15-vuotiaden nuorten huoltajilta pyydettiin suostumus lapsen haastatteluun.

Nuorten oman osallisuuden kokemuksen lisäksi minua kiinnosti, millä tavoin nuorisotyötä tekevät nuoriso-ohjaajat kokevat nuorten osallisuuden, ja miten nuorten osallisuuden tukeminen sisältyy heidän ammatti-identiteettiin. Tein Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajille kyselyn, jossa pyrin kartoittamaan heidän kokemuksiaan nuorten osallisuudesta Raahessa.

Toimitin nuoriso-ohjaajille toukokuussa 2011 sähköpostilla haastattelukysymykset nuorisotoimenjohtajan kautta. Kyselyihin vastasi kukin tahollaan ja palautti vastaukset postitse tai sähköpostitse minulle viimeistään kesäkuussa 2011. Koen, että tämä menetelmä oli aikataulullisesti erittäin järkevä. Yleensä tämänlaisessa kyselyssä on etuna aineiston keruun nopeus ja vaivattomuus. Suurimmaksi ongelmaksi kyselyissä koetaan yleensä kato, joka vaikuttaa vastausprosenttiin. (Hirsjärvi ym. 2010, 296) Omassa tutkimuksessani tämä ei koitunut mielestäni suureksi ongelmaksi. Raahen kaupungilla työskentelee kuusi nuoriso-ohjaajaa ja nuorisotoimenjohtaja, heistä viisi osallistui tutkimukseen.

Sen lisäksi, että tutkimusaineiston keruu kyselyn avulla oli helppoa ja vaivatonta, oli se myös tietyllä tapaa turvallinen vaihtoehto jokaiselle tutkimukseen osallistuneelle – sekä itselleni. Olen itse työskennellyt Raahen kaupungilla nuoriso-ohjaajana ja pohdin pitkään, mikä olisi kaikkien osapuolten kannalta paras tutkimusmenetelmä. Päädyin lopulta lomakehaastatteluun ja uskon, että oikean aineistonkeruun myötä sain rehellisiä vastauksia, joihin kukin pystyi vastaamaan tulemattaan tunnistetuksi.

Nuoriso-ohjaajille suunnattu kysely oli rakenteellisesti selkeä. Se koostui avoimista kysymyksistä. Kyselylomakkeessa esitettiin 11 eri kysymystä ja jokaisen kysymykseen jälkeen oli reilusti tilaa vastauksille. Avoimet kysymykset ovat soveltuvia tutkimukseni aineiston keruuseen siksi että avoimilla kysymyksillä pyritään antamaan vastaajalle mahdollisuus kertoa todellinen mielipide asiasta omin sanoin. Kyseisellä tutkimusaineistonkeruulla ei luoda vastaajalle valmiita vastausvaihtoehtoja, joten jokainen vastaaja pystyy osoittamaan omin sanoin tietämyksensä aiheesta. Lisäksi avoimilla kysymyksillä pyritään vaikuttamaan siihen, että vastaaja paneutuu todella kyselyyn. Ne myös antavat mahdollisuuden tunnistaa vastaajan motivaatioon liittyviä seikkoja. (Foddy, 1995; Hirsjärvi ym. 2010, 201.)

6 NUORTEN OSALLISUUDEN TOTEUTUMINEN RAAHESSA

Raahelaiset nuoret kokevat omat osallisuuden mahdollisuudet kaupungissa melko positiivisessa valossa, sillä haastattelemistani nuorista kaikki olivat sitä mieltä, että kaupungissa järjestetään nuorille mahdollisuus osallistua nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Nuoret kuitenkin näkivät kehittämisen kohteita asiassa. Suurin toive nuorilla on, että heidät otettaisiin tosissaan ja että heidän sanaa pidettäisiin aikuisen sanan kanssa yhtä painavana - ellei painavampanakin erityisesti heidän omaan elämänpiiriin liittyvissä asioissa. Tästä voimmekin päätellä, että nuoret kokevat pääsevänsä osallistumaan vain näennäisesti heitä koskevaan päätöksentekoon. Heidä kyllä kuullaan, mutta sillä ei tunnu olevan juurikaan vaikutusta nuorten mielestä. Eräs nuori totesikin seuraavaa:

Ei ole intoa vastata mihinkään kyselyihin, kun niillä ei tunnu olevan mitään vaikutusta. (Tyttö 15 vuotta)

Tämä kertoo siitä, että Raahessa rakennetaan osallisuutta, jota nuoret eivät itse koe osallisuutena.

6.1 Raahelaisnuorten kuuleminen heitä koskevassa päätöksenteossa

Raahelaisnuoret ovat sitä mieltä, että kouluissa tulisi järjestää enemmän opetusta vaikuttamisesta, jotta heidän olisi helpompi päästä osallistumaan heitä koskevaan päätöksentekoon. Noin viidesosa nuorista nosti esiin toiveensa siitä, että kaikkien kaupungin lautakuntien kokouksien esityslistalle otettaisiin nuorten puheenvuoro, jossa nuoret voisivat esittää kysymyksiä, kannanottoja, aloitteita tai herättää keskustelua nuorten ja päättäjien välillä eri aihealueista.

Vaikka meillä (nuorisovaltuustolla) on edustus lautakunnissa, niin ei kaikki nuorisovaltuutetut ees uskalla aukasta suuta lautakunnan kokouksessa... Mun mielestä nuorten puhheenvuorolla luotais nuorille paremmat mahdollisuuet nostaa nuorille tärkeitä asioita essiin eri lautakunnissa. (Poika 16 vuotta)

Vaikka haastattelujeni mukaan raahelaiset nuoret ovat pääasiallisesti tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa osallistua kaupungissa tapahtuvaan nuorisotyötä ja –politiikkaa

koskevien asioiden käsittelyyn, he kokevat, ettei Raahessa kuulla nuoria riittävästi. Iso osa nuorista kokee, että kaupungissa kuullaan nuoria vain tyydyttävästi. Toiset nuorista kertoo karua tekstiä ja tilittävät, ettei heidän mielestä kaupungissa kuulla nuoria juuri lainkaan. He ovat vahvasti sitä mieltä, että raahelaisia nuoria kuullaan huonosti. Toisaalta loput, melkein puolet haastattelemistani nuorista, kokee vastaavasti, että nuoria kuullaan hyvin. Nuorten omat kokemukset ovat hyvin erilaisia ja keskustelujen perusteella voisin väittää, että nuorten omiin kokemuksiin vaikuttaa heidän oma aktiivisuutensa sekä tietämys kaupungin nuorison vaikuttamismahdollisuuksista ja eri kuulemiskanavista.

Nuorten mielestä täysi-ikäisyys luo tietynlaisen uskottavuuden ja luotettavuuden, joka vetoaa päättäjiin tehokkaammin.

Kyllä kai täysikäisiä kuunnellaan, kun ne on oikeastaan aikuisia. Tai sitten on jotenkin uskottavampia kai. (Poika 15 vuotta)

Lisäksi täysi-ikäisyyden myötä nuorella on myös mahdollisuus päästä vaikuttamaan kunnalliseen päätöksentekoon muun muassa asettumalla ehdolle kunnallisvaaleissa ja äänestämällä vaaleissa. Keskustellessani erään nuorisoryhmän kanssa nuorten uskottavuudesta, nousi esiin nuorten oma kokemus heidän tietämättömyydestään. Eräs nuori miettikin ääneen, voiko olla päättämässä teiden aurauksesta tai tonttien kaavoituksesta, koska ei tiedä niistä omien sanojensa mukaan mitään.

Tai siis kun eihän me tietä jostain kaavotuksista tai semmosista tai sillain. Mutta kai me kuitenkin voitais sanua, mitä mieltä me niistä ollaan. Tai että mitä me niistä ajatellaan, vaikkei mitään insinöörejä ollakaan. (Tyttö 14 vuotta)

Raahelaisnuoret kokevat juuri alaikäisten vaikuttamismahdollisuudet melko vaikeiksi kaupungissa. Kaupungin nuorten kuulemiskanavatkin jäävät nuorten mielestä melko suppeiksi. Tutkimusta tehdessäni, pohdin edellisessä kappaleessa käsittelemääni asiaa kovasti ja mietin sitä omakohtaisesti. Nuorisolain mukaan olen vielä nuori, sillä olenhan vasta 23-vuotias. Koen kuitenkin, että täysi-ikäiseksi tultuaan nuorella on paremmat mahdollisuudet tulla kuulluksi ja päästä vaikuttamaan kunnalliseen päätöksentekoon Raahessa. Tähän vaikuttaa omasta mielestäni lähinnä ikä. Kun nuoresta tulee lain mukaan aikuinen, on hän uskottavampi ja hänet otetaan enemmän tosissaan. Olen itse huomannut tämän käytännössä kasvaessani vaikuttajanuoresta kunnallispoliitikoksi.

Tällä hetkellä Raahessa nuorten kuulemis- ja vaikuttamiskanavat ovat hyvin vähäisiä. Yksittäinen nuori voi vaikuttaa lähinnä nuorisovaltuustossa ja/tai oppilaskunnassa sekä

yksityishenkilönä ilman mitään taustalla olevaa järjestäytynyttä vaikuttamisfoorumia. Kaupungissa aikoinaan järjestetty kouluparlamenttikin alkaa olla nuorille käsitteenä outo. Raahessa asuvilla ja vaikuttavilla nuorilla on kuteinkin mahdollisuus vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon sekä omiin elinoloihinsa erilaisten aloitteiden kautta. Nuorten vaikuttamiskanavat jäävät näistä mahdollisuuksista huolimatta liian vähäisiksi Raahen kokoisessa kaupungissa, eivätkä tutkimukseni perusteella nuoret koe pääsevänsä vaikuttamaan heitä koskevaan päätöksentekoon riittävästi. Raahessa ei toimi kovinkaan monta järjestöä, joiden ryhmän tuen myötä he pääsisivät vaikuttamaan kaupungissa. Suurin osa haastattelemistani nuorista toteaa, että kaupungin ainoat aloitekanavat nuorisovaltuuston ja kansalaisaloitteen lisäksi ovat lähinnä nuorisotilojen ja/tai koulujen toimintaan liittyvät aloitelaatikat. Niiden kautta nuoret eivät juuri pääse käsiksi kaupungissa tapahtuvaan poliittiseen päätöksentekoon, eivätkä haastattelemistani nuorista kovinkaan moni kokeneet virallisten aloitteiden tekoa heille helpoksi.

Voisihan niitä aloitteita tehdä, jos ossais. Mutta eihän me nyt tietä, mitä niihin pitää kirjottaa ja kelle ne viiäään ja kuinka virallisia niitten pitää olla. Ööö... Tai ku ei me olla koskaan tehty niitä, tai minä en ainakaan. Oon mää joskus oppilaskunnan laatikkoon tehnyt jottain esityksiä.
(Poika 15 vuotta)

Haastattelemieni nuorten mielestä nuorten kuulemisessa olisi kehittämisen varaa, mutta heidän oli hyvin vaikea esittää kehittämissideoita nuorten kuulemiseen. Melkein jokaisen nuoren suusta kuului toive siitä, että heidät otettaisiin kuulemisen yhteydessä tosissaan. Kehittämissideoista suosituksi nousi sosiaalisen median, lähinnä Facebookin merkitys. Nuoret kertoivat, että heitä olisi helppo kuulla Facebookissa tehtävien kyselyiden avulla, mutta myös perinteisten äänestysten puolesta puhuttiin. Eräs haastatteluryhmä nosti esiin toiveen, että kouluilla järjestettäisiin äänestyksiä pinnalla olevista nuorten elämään liittyvistä asioista. He kokivat, että koulu olisi hyvä väylä tavoittaa nuoria. Myös muut ryhmät yhtyivät ajatukseen, että koulussa tavoitetaan nuoria eniten.

Ohan se Facebook ihan hyvä juttu. Kerran siellä kyseltiin jotain nuokkareiden aukioloajoista. Sinne ei vaan kaikki hoksaneet vastata, mutta kyllä varmaan nykyään jo paremmin vastais. Tai kun kaikki sitten vähän niin ku ymmärsi, että niillä kyselyillä on vaikutustakin... Se taisi olla nuorisovaltuusto, joka sen kyselyn teki. (Poika 15 vuotta)

Keskustellessani nuorten kanssa heiltä pyydettävistä lausunnoista, kokivat nuoret, että nuorilta pyydetään liian vähän lausuntoja päätettäessä heitä koskevista asioista. Eräs haastatteluryhmä esitti toiveen siitä, että kaupungin päättäjät pyytäisivät nuorilta,

esimerkiksi nuorisovaltuustolta, lausuntoja pinnalla olevista puheenaiheista ja päätöksentekokohteista. Oppilaskuntien merkitystä korostettiin ja niiden säännöllistä kuulemista kannatettiin.

Tutkimukseeni osallistuneet raahelaisnuoret kokevat vaikuttaneensa nuorisotiloihin ja niiden toiminnan sisältöihin sekä tilojen aukioloaikoihin. Muita erikseen mainittuja onnistumisia vaikuttamisen saralla ovat nuorten mielestä Sulatto (nuorten rantabiletahtuma), nuorisokahvila Cuppi ja skeittihalli. Näiden lisäksi osa nuorista muisti päässeensä vaikuttamaan lastenparlamentissa, kun kaikki alakoulut ovat kokoontuneet keskustelemaan tekemistään aloitteista kaupunginvaltuuston puheenjohtajan johdolla. Osa nuorista muisti myös nuorten mielenosoituksen lukion kurssitarjonnan supistamista vastaan ja sen vaikutuksen. Pääasiallisesti kuitenkin nuoret kokevat päässeensä vaikuttamaan ainoastaan omiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Harva haastattelemistani nuorista kokee vaikuttaneensa kunnalliseen päätöksentekoon Raahessa tai tullessa edes aidost kuulluksi oman elinpiiriinsä liittyvistä asioista päätettäessä.

6.2 Raahelaisnuorten kokemuksia nuorille tiedottamisesta

Päällimmäisenä kehittämisen kohteena nuorten osallisuudesta Raahen kaupungissa nousi esiin tiedottaminen. Raahessa toimii seutukunnallinen nuorten tiedotus- ja neuvontapalvelu Nasta, mutta se on jäänyt raahelaisnuorille etäiseksi, eikä palvele heidän tarpeitaan. Haastattelemieni nuorten mukaan kunnassa tapahtuvasta päätöksenteosta ei juurikaan informoida nuorille. Se ei ainakaan motivoi nuoria osallistumaan, päinvastoin. Nuorten mukaan tiedotus kaupungin päätöksenteosta tapahtuu lähinnä sanomalehtien ja kaupungin nettisivujen kautta. Tähän he kaikki toivoivat parannusta.

Raahelaisnuoret esittivät toiveen, että sosiaalista mediaa hyödynnettäisi nuorille tiedottamisessa paremmin. Heidän mukaan Facebook on nykypäivää ja tavoittaa miltei jokaisen raahelaisnuoren. Nuoret kokevat, että kunnallinen päätöksenteko ja siitä tiedottaminen junnaavat jälkijunassa nykykehityksestä. He toivovat, että kunta tulisi lähemmäs nuoria. Samaa toivottiin myös paikalliselta nuorten vaikuttajaryhmältä, nuorisovaltuustolta.

Keskustellessani nuorten kanssa, havaitsin, että raahelaiset nuoret kokevat Raahen nuorisovaltuustonkin vieraaksi. Heille nuorisovaltuuston merkitys ja tehtävä kaupungissa eivät avaudu riittävän selkeästi ja tähänkin toivottiin parannusta. Nuoret esittivät, että kaupungin virallisen päätöksenteon lisäksi myös nuorisovaltuusto tiedottaisi toiminnastaan laajemmin ja kattavammin. Sen myötä nuoret uskovat nuorisovaltuuston tulevan lähemmäs nuoria ja luovan uskottavaa toimintaa, jonka tuloksista muut nuoret pääsevät tietoisiksi. Tämän vaikutuksesta myös nuorten usko omista vaikuttamismahdollisuuksista saattaisi kasvaa ja näin ollen nuoret kokisivat olevansa yhä enemmän osa Raaheta ja pääsisivät vaikuttamaan kaupungissa tapahtuvaan päätöksentekoon. Tämän myötä nuorten osallisuuden tunne vahvistuisi.

Facebookissa tapahtuvan tiedotuksen lisäksi osa haastatteleistani nuorista toivoi, että kaupunki tiedottaisi tehdyistä päätöksistä esimerkiksi koulujen ilmoitustauluilla tai vaikka nuorisotiloilla.

Kyllähän kouluissa on paljon nuoria. Siellä olisi hyvä olla joku ilmoitustaulu. Tai onhan siellä, mutta siis sellainen, johon tulisi aina just ne päätökset... Ja kyllä määhän ainaki niitä ilmoitustaulun ilmoituksia luen, jos pitää vaikka oottaa jottain. (Tyttö 16 vuotta)

Keskusteluja käydessäni huomasin, kuinka merkittävä toiminta-areena koulu nuorten elämässä on ja kuinka merkittävästi juuri koulun toimintaympäristössä nuorten osallisuutta voitaisiin edistää. Tämän seurauksena Raahessa pystyttäisiin luomaan uusia nuoria osallistavia menetelmiä heidän elinpiirinsä asioihin vaikuttamiseen, sekä edistämään kaupungissa tapahtuvaa nuorten kuulemistä yhä monipuolisemmaksi ja tehokkaammaksi.

6.3 Nuoriso-ohjaaja osallisuuden edistäjänä

Nuorten Raaheta-kirjassa nuoret kirjoittavat siitä, kuinka haastavaa oli työskennellä yhteistyössä nuoriso-ohjaajien kanssa ja kuinka nuoria ei huomioitu kaikissa heidän elämään liittyvissä asioissa. Jarkko Orava kirjoittikin kokemuksestaan, kuinka murrosikäisiä nuoria ei otettu nuorisotoimessa läheskään aina vastaan avosylin ja lämpimien ajatuksin Toisaalta nuorisotoimi sai taas kovastikin tunnustusta siitä, kuinka nuoret ovat päässeet vaikuttamaan erityisesti nuorisotiloilla tapahtuvaan toimintaan ja sen sisältöihin.

Myös tämän päivän nuoret vaikuttavat tyytyväisiltä nuorisotoimen ja nuoriso-ohjaajien toimintaan.

Haastatellessani kolmeakymmentäyhtä raahelaisnuorta, oli ilo huomata, kuinka nuorisotoimi ja nuoriso-ohjaajat koettiin helposti lähestyttävänä ja nuorten mielipiteet huomioivina toimijoina. Jokainen haastattelemanuori oli sitä mieltä, että nuorisotiloilla nuoret pääsevät halutessaan vaikuttamaan heitä koskevaan päätöksentekoon kyseisellä toiminta-areenalla. Tästä saavat kiitosta Raahen kaupungin nuorisotoimi ja erityisesti nuorten kanssa töitä tekevät nuoriso-ohjaajat.

Tutkimuksessani haastattelin lomakehaastattelun avulla Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajia. Kysyessäni heiltä, mitä nuorten osallisuus heidän mielestään on, olivat vastaukset hyvin moninaisia, mutta melkein poikkeuksetta samaan suuntaan viittaavia. Ohjaajien vastauksista nousi esiin, että he kokevat nuorten osallisuuden olevan niin sanottua arjen osallisuutta, jossa ajattelutavan sisäistämällä tuodaan osallisuus mukaan nuoren arkeen. Tästä esimerkkejä ovat muun muassa nuorten mukaanotto toimijana arjen teoissa ja tapahtumissa. Ohjaajien osallisuuden määrittelyissä on kuitenkin eroja.

Osallisuus on periaate, jonka mukaan jokaiselle nuorelle on luotava mahdollisuus saada vaikuttaa omaan ympäristöönsä, päätöksentekoon ja häntä itseään koskeviin asioihin. (Ohjaaja1)

Osallisuus on työote, jonka tulisi näkyä kaikessa nuorten parissa tehtävässä työssä (vrt. asiakaslähtöinen työ). Nuorten ääni otetaan kuuluville ikätasoisesti keskusteluissa, päätöksenteossa jne. Paras osallisuus on arjen osallisuutta, osallisuuden ei tarvitse olla erikseen rahoitettua, isoa ja suurta vaan ajattelutapa, jonka sisäistäminen tuo osallisuuden arkeen. (Ohjaaja2)

Eräs nuoriso-ohjaaja nostaa esiin mielestäni kiinnostavasti osallisuuden käsitteen. Hän kirjoittaa osallisuuden olevan jokaisen nuoren henkilökohtainen kokemus ja tunne kuulemisesta, vaikuttamisesta ja voimaantumisesta.

Osallisuudessa yhdistyy tunteeseen konkreettinen toiminta, tekeminen tai teon ele. Näin ollen käsitteenä osallistaminen ei ole mahdollista. (Ohjaaja3)

Pääasiallisesti kaikki Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajat pyrkivät edistämään nuorten osallisuutta oman työnsä kautta. Eräs vastaajista kertoo toimivansa työssään asiakaslähtöisesti, mutta hänen mukaansa työtä raamittaa erilaiset lait, eettisyys ja moraaliset arvot. Myös näkemuserot ja erilaiset käsitykset nuorten osallisuudesta tekee

nuorten osallisuuden edistämisestä välillä vaikeaa. Tämä ei ole ainoastaan ongelma Raahessa, vaan ulottuu koko Suomeen, kuten aiemmin tehdyistä tutkimuksista selviää. Raahelaisten nuoriso-ohjaajien näkemykset nuorten osallisuuden edistämisen helppoudesta/vaikeudesta kuitenkin hajoavat hyvin paljon toisistaan. Osa ohjaajista kokee sen helpoksi, mutta toisille se ei ole itsestäänselvyys. Eräs vastaajista kertoo, että nuorten osallisuuden edistäminen on vaivatonta, kunhan käytössä on oikeat työskentelytavat ja asenne. Parissa muussakin vastauksessa nostettiin ohjaajan oma asenne ja esiin.

Mielestäni se on helppoa, jotenkin se on itsestään selvyys. Hienoahan se on jos nuori haluaa vaikuttaa ja olla tekemässä erilaisia asioita. (Ohjaaja4)

Vastaajat, jotka kokivat nuorten omaavan valtavan kapasiteetin ja näkivät heidät aktiivisina ja luotettavina toimijoina, ajattelevat nuorten osallisuuden tukemisen olevan helpompaa työssä.

Monien ohjaajien vastauksista selviää, että he pyrkivät tukemaan nuorten osallisuutta omien toimintojensa kautta. Raahessa nuorisotoimi edistää osallisuutta pääasiallisesti vain omassa tilatyössä ja tapahtumissa, mutta tärkeää olisi aktivoida nuoria myös muilla toiminta-areenoilla tapahtuvaan osallisuuteen. Nuorisotoimen tulisi olla raivaamassa nuorille mahdollisuuksia tulla kuulluksi siis muuallakin kuin nuorisotiloilla ja nuorisotoimen tapahtumissa. Nuorisotoimen tehtävänä on luoda erilaisia kuulemisen variaatioita muun muassa koulumaailmaan ja järjestää säännöllisiä kuulemistilaisuuksia, kuten nuoret itsekin toivoivat.

Miltei jokainen Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajista nosti esiin epäkohdan raahelaisnuorten tasapuolisesta kuulemisesta. Heidän mielestään Raahessa vain tietty, hyvin pieni marginaaliryhmä pääsee todella vaikuttamaan nuorten elinpiiriin vaikuttaviin seikkoihin. Yksi nuoriso-ohjaajista korostaa, että Raahessa toimivan nuorisovaltuuston kautta ei pystytä kuulemaan nuoria riittävästi.

Nuva on profiloitunut niin ettei suurin osa nuorista edes jaksaa kiinnostua moisesta raskassoutuisesta toiminnasta. Nuva on ns. ”poliittista eliittiä” ja tämä on suurella ristiriidassa tavallisten nuorten arjen asioiden kanssa. Nuorisotiloilla kohdataan samoin äärimmäisen pieni osa alueen nuorista. Kaikista kattavinta osallisuutta on koululla ja oppilaitoksissa. (Ohjaaja2)

Mielestäni tämä on mielenkiintoinen näkökulma, jonka myötä nuorisovaltuutetut koetaan jollakin tapaa epätavallisiksi, koska he ovat aktiivisia ja kiinnostuneita nuorten vaikuttamistoiminnasta. Toinen mielenkiintoinen vastaus löytyy erään toisen ohjaajan

vastauksista, kun kysyin nuorten osallisuuden hyviä ja huonoja puolia. Hän vastasi seuraavaa:

Osallisuudessa pitäisi myös muistaa ottaa huomioon muut nuoret.
(Ohjaaja1)

Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajat tuntuvat odottavan hyvin paljon Aloitekanava.fi – sivuston käyttöönottoa. Se takaa heidän mielestään raahelaisnuorille hyvin tasavertaiset vaikuttamismahdollisuudet ja toimii nuorten tasavertaisen kuulemiskanavana.

Aloitekanava tulee elokuussa, joten koen, että nuorilla on tämänkin palvelun kautta nykyistä enemmän tasavertaisuus asema tulla kuulluksi. Nuorisovaltuusto voisi kuunnella enemmän ja laajemmalti nuoria. Koulumaailmassa kuulemista voisi kehittää. (Ohjaaja5)

Edellisten lisäksi nuoriso-ohjaajat näkevät kehittämisen kohteita muun muassa nuorisovaltuuston toiminnan kehittämisessä, lasten- ja kouluparlamenttien toimintaan vakinaistamisessa, nuorisovaltuuston kuulemisen kehittämisessä ja oppilaskuntien toiminnassa. Eräs vastaajista nostaa esiin omasta mielestäni kaikista tärkeimmän seikan, eli työntekijöiden osallisuusajattelun yhteneväistymisen.

Kysyessäni Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajilta, kuinka hyvin he kokevat osallisuusajattelun kohtaavan heidän oman ammatti-identiteettinsä kanssa, pääsin yhden tutkimusongelmani ytimeen. Suurin osa vastaajista on sitä mieltä, että myönteinen osallisuusajattelu heijastuu heidän jokapäiväisestä työstään. Eräs ohjaajista kertoo kokevansa tärkeäksi oman reflektion, joka helpottaa omaa työskentelyä ja edistää nuorten osallisuuden sisällyttämistä jokapäiväiseen työhön ja kehittää omaa ammatillisuutta. Tämän seurauksena myönteinen osallisuusajattelu on yhä tiiviimmästi osana nuoriso-ohjaajan ammatti-identiteettiä. Kaikista viidestä nuoriso-ohjaajista vain yksi kokee osallisuusajattelun itselleen hiukan etäiseksi. Kysyttäessä osallisuusajattelun sisällyttämisestä hänen ammatti-identiteettiinsä, hän vastasi seuraavasti:

Omassa työssäni ei nyt tarvitse asiaa juurkiaan miettiä... Onneksi.
(Ohjaaja2)

Raahessa työskentelevien nuoriso-ohjaajien tutkintotaustat ovat hyvin erilaisia. Osa heistä on suorittanut alalle soveltuvia korkeakoulututkintoja ja toiset opistoasteisia tutkintoja. Tällä hetkellä nuorisotoimen henkilöstöstä osa on myös kouluttautumassa lisää, ja työnantaja tukee hyvin työntekijöidensä kouluttautumista. Haastattelussani selvitin monen

muun asian ohella nuoriso-ohjaajien mielipiteitä siitä, kokevatko he saaneensa riittävästi tietoa nuorten osallisuudesta omissa tutkinnoissaan. Pääasiallinen viesti oli, että työtekijäänsä opettaa. Suurin osa nuoriso-ohjaajista koki, etteivät he ole saaneet omissa opinnoissaan riittävästi tietoutta nuorten osallisuudesta. Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajat ovat oppineet nuorten osallisuudesta työnteon ja oman aktiivisuutensa myötä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Nuorten osallisuus Raahessa on tärkeää ja raamittaa pitkälti kaupungissa tehtävää nuorisotyötä. Tutkimustulosten mukaan nuoria kuullaan ja heidän osallisuutta kaupungissa pyritään ainakin jollain tavoin tukemaan. Hyvin usein kuitenkin raahelaisnuorten osallisuus on näennäistä, eikä tuota nuorelle itselleen osallisuuden kokemusta. Kuten Kiilakoski (2008) on kirjoittanut, ei osallisena voida pitää tilannetta, jossa yksilöä kuunnellaan loputtomiin, mutta hänen sanoillaan ja mielipiteillään ei ole mitään merkitystä, kun päätetään yhteisön toiminnasta. Raahessa nuoret kuitenkin kokevat, että heidän kotikaupungissaan nuorten kuuleminen menee juuri tällä, ei-toivotulla tavalla.

Vaikka osallisuuden pitäisi olla parhaimmillaan sekä yksilöllinen että yhteisöllinen elementti (Ojanen 2002), ei Raahessa tämä toteudu nuorten osalta. Heidän kokema epäarvostus päättäjien ja muiden aikuisten suhteen takaa sen, etteivät raahelaisnuoret koe todellista osallisuuden tunnetta. Pääasiallisesti nuoret kokevat, että heitä kuullaan ja että he pääsevät vaikuttamaan kaupungin lapsi- ja nuorisopolitiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. He eivät tunne kuitenkaan heidän sanoillaan olevan merkitystä ja toivovat aikuisilta oikeanlaista suhtautumista heitä kohtaan.

Raahelaisten nuorten kokema osallisuuden tunne ei ole aitoa. Nuorisotoimen toiminnassa nuorten osallisuutta pyritään tukemaan, mutta pelkkä nuorisotilojen toimintaan ja tapahtumiin vaikuttaminen ei ole riittävää nuorten osallisuutta. Tutkimuksen mukaan Raahessa asuvat nuoret toivovat, että pääsisivät vaikuttamaan koko kaupungissa tapahtuvaan päätöksentekoon ja odottavat kaupungin taholta opetusta ja koulutusta nuorten vaikuttamistoiminnasta. Nuoret eivät tiedä, miten he pääsisivät vaikuttamaan. Osaa nuorista ei vaikuttamistoiminta kiinnosta laisinkaan.

Nuorisovaltuusto, joka Raahessa toimii, ei palvele nuoria riittävästi. Vaikuttamisfoorumin perimmäinen merkitys ei ole raahelaisnuorilla tiedossa. Nuorisovaltuusto voi sisäpiirin toiminnallaan lisätä valtuuston ulkopuolisten nuorten osattomuutta kunnassa. (Siurala 2007) Näin on Raahessa käynyt. Nuorisovaltuuston merkittävimmiksi meriiteiksi koetaan nuorten rantabiletapähtymä sekä nuorisokahvila. Toki nekin ovat merkittäviä saavutuksia, mutta nuorisovaltuustolta odotetaan myös muuta tavoitteellista vaikuttamistoimintaa.

Koulut ovat merkittävä toiminta-areena nuorten elämässä. Suurin osa alle 18-vuotiaista raahelaisnuorista opiskelee joko yläkoululla tai toisen asteen oppilaitoksessa. Siispä eri koulut ja oppilaitokset tavoittavat hyvin suuria nuorisomassoja ja nuoret tiedostavat sen itsekin. Koulujen ja oppilaitosten roolia nuorten osallisuuden tukemisessa voitaisiin kohentaa huomattavasti. Tutkimusta tehdessäni havaitsin raahelaisnuorten toiveen siitä, että kouluissa kehitettäisiin erilaisia nuorten kuulemisjärjestelmiä. Lisäksi nuoret toivovat erilaisia keskustelutilaisuuksia päättäjien kanssa. Niiden järjestämiseen koulu olisi juuri sopiva toimintakenttä.

Raahessa toimiva nuorten tiedotus- ja neuvontapiste Nasta ei palvele nuoria toivotulla tavalla. Tutkimukseni mukaan nuoret eivät tiedä, mikä Nasta on ja mihin tarkoitukseen se on luotu. Nuorten mukaan kaupungin kokonaisvaltainen tiedotus ontuu, eivätkä nuoret ole täysin kartalla kaupungissa tapahtuvasta päätöksenteosta. Alueen nuoret kokevat tiedotuksen tärkeäksi ja toivovatkin parannusta asiaan. Nuorten mukaan tehdyistä päätöksistä ja valmistelun alla olevista asioista olisi hyvä tiedottaa heitä. Siispä he ehdottivatkin, että kouluja ja nuorisotiloja hyödynnettäisiin tällä sektorilla. Nuoret toivovat, että kaupungin päätöksenteosta informoitaisiin nuoria vanhalla hyväksi koetulla keinolla, ilmoitustaululla. Tämän lisäksi he toivat esiin sosiaalisen median kattavan verkoston, jota myös voitaisiin hyödyntää nuorille tiedottamisessa.

Raahen kaupungin nuorisotoimen tulisi luoda yhteinen toimintasuunnitelma nuorten osallisuuden edistämiseksi. Nuoriso-ohjaajien olisi hyvä selvittää yhdessä, mitä heidän tukema nuorten osallisuus on ja kuinka tärkeäksi he kokevat sen osana kaupungin nuorisotyötä. Kaupungin nuoriso-ohjaajien osallisuusajattelu on pääasiallisesti myönteistä, mutta nuorisovaltuuston toimintaa kohtaan ollaan hiukan varautuneita. Siispä sen lisäksi, että kaupungin nuorisotoimi määrittelee nuorten osallisuuden ja luo osallisuusmyönteisen toimintasuunnitelman, on heidän hyvä pohtia yhdessä nuorisovaltuuston kanssa omia toimintakenttiä, -malleja ja -suunnitelmia. Näiden kahden toimijan tarkoitus ei ole kilpailla. Tärkeintä on, että nuorisotoimi ja nuorisovaltuusto tukevat toisiaan ja edistävät yhteistyössä raahelaisnuorten osallisuutta.

Nuoriso-ohjaajien tulisi myös hävittää nuorten luokittelu. On vaikea tehdä tavoitteellista ja tuloksellista kasvatustyötä nuorten kanssa, jos nuoria luokitellaan eri ryhmiin muun

muassa oman sosiaalisen statuksen tai oman aktiivisuuden tai passiivisuuden vuoksi. Nuoret tulisi nähdä voimavarana, joista jokainen täydentää toisiaan. Jotta nuorten osallisuutta todella pystyttäisiin tukemaan, ei nuorten toiminta-areenoilla saisi tapahtua minkäänlaista luokittelua. Nuoriso-ohjaajan omat asenteet ja arvot heijastuvat hyvin paljon heidän toimintaan tiedostamatta. Toivon, että tutkimuksessani ilmennyt luokittelu ei näy raahelaisessa nuorisotyössä ja estä paikallisten nuorten osallisuuden tunnetta heidän vapaa-ajan toiminta-areenoillaan.

Vaikka tutkimuksessani nousi esiin paljon negatiivisia puolia Raahen kaupungin nuorisotoimen toiminnassa, on siinä paljon hyvääkin. Raahelaisnuoret kokevat nuoriso-ohjaajat pääasiallisesti aina helposti lähestyttävänä ja heitä kuuntelevina toimijoina. Nuorisotoimi nousi esiin nuorten toiminta-areenana, jossa nuoret itse kokevat päässeensä vaikuttamaan. He ovat iloisia siitä, että heitä kuullaan nuorisotilojen toimintoja suunnitellessa sekä muun muassa tilojen aukioloaikoja muokatessa. Nuorisotoimen merkitys nuorten osallisuuden tukijana korostuu yhä, kun kaupungissa otetaan käyttöön nuorille suunnattu Aloitekanava.fi-sivusto.

Tutkimuksen yhteenvedona voidaan todeta, että raahelaisnuoria kuullaan heitä koskevassa päätöksenteossa tietyissä määrin. Nuoret itse eivät koe heidän kuulemisella olevan juurikaan merkitystä, joten nuorten kuuleminen on hyvin näennäistä, eikä luo nuorille osallisuuden tunnetta. Kaupungin nuoria ei tiedoteta riittävästi heitä koskevasta päätöksenteosta, eikä alueen nuorille suunnattu neuvonta- ja tiedotuspalvelu palvele raahelaisnuoria. Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajista iso osa kokee nuorten osallisuuden tukemisen sisältyvän ammatti-identiteettiinsä. He pyrkivät pääasiallisesti myönteiseen osallisuusajatteluun, mutta tukevat nuorten osallisuutta lähinnä omissa toiminnoissaan.

8 POHDINTA

Tutkiessani osallisuutta osana raahelaista nuorisotyötä, havaitsin ilokseni muutamia merkittäviä asioita. Raahelaisnuorilla on kapasiteettiä vaikka mihin, mutta osallisuus nuorten eri toiminta-areenoilla on melko vähäistä. Tähän ei vaikuta niinkään nuorten passiivisuus. Syitä nuorten osattomuuden kokemukseen on monia, mutta mielestäni tärkeintä on aikuisten toimijoiden ajatusmaailman mukautuminen sallivammaksi. Nuoria ei tule ajatella taakkana tai vastuuna. Mielestäni tärkeintä on huomioida nuoret voimavarana ja oman elinpiirinsä asiantuntijoina, joiden osallisuuden kokemusta voidaan edesauttaa oman osallisuusajattelun muuttamisella yhä osallisuusmyönteisemmäksi. Nuoret tulee nähdä tulevaisuuden mahdollisuutena, ei uhkana.

Raahelaisten nuorten osallisuuden kokemuksia oli mielenkiintoista tutkia. Aihe on lähellä sydäntäni, joten tietty palo aiheeseen helpotti tutkimuksen tekoa. Myös se, että olen työskennellyt Raahen kaupungin nuoriso-ohjaajana noin puolen vuoden ajan, helpotti nuorten kohtaamista. Suurin osa haastattelemista nuorista oli minulle jollakin tapaa tuttuja ja koen sen erityisesti tutkimuksen luotettavuuden kannalta eduksi. Samalla tavoin koen onnistuneeni tutkimusaineiston keräämisessä, sillä erityisesti nuorten ryhmähaastattelut olivat onnistuneita ja herättivät paljon keskustelua eri nuorisoryhmissä.

Koska haastattelut tehtiin hyvin erilaisissa ympäristöissä, on haastattelujen luotettavuuteen vaikuttavia häiriötekijöitä arvioida. Haastattelutilanteiden kesto myös vaihteli ryhmittäin, mutta haastattelujen kesto oli keskiarvoltaan noin puoli tuntia. Joissain haastatteluissa nuoret juttelivat jopa reilun tunnin ajan. Pääasiallisesti haastattelutilanteet olivat kiireettömiä, eikä lähiympäristö aiheuttanut suuria häiriötekijöitä, kuten melua tai keskeyttänyt keskustelutilannetta. Haastattelukysymykset esitettiin jokaiselle ryhmälle samalla tavalla. Jotkut ryhmät kaipasivat kuitenkin kysymyksen avausta tarkemmin. Tällä saattaa olla vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen, sillä voi olla, että nuoret käsittivät kysymykset eri tavoin, eivätkä kaikki haastatteluryhmien jäsenet välttämättä ymmärtäneet kaikkia haastattelukysymyksiä.

Tutkimuksen luotettavuuteen saattoi vaikuttaa myös nuoriso-ohjaajien motivaatio vastata kyselyyn. Usein kyselyn haittoina pidetään sitä, ettei vastaajien suhtautumista

tutkimukseen voida selvittää. Siispä osa vastaajista saattaa paneutua hyvinkin huolellisesti kyselyyn vastaamiseen, jotkut eivät. Kyselyyn vastanneet eivät voi myöskään tarkentaa heille esitettyjä kysymyksiä. Ei voida siis tietää, miten vastaajat ovat selvillä kyseisestä aihealueesta tai miten paljon he ovat asiaan perehtyneet. Muita tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat lomakkeen laatimiseen käytetty aika ja vaiva, sekä tutkimuskohteen vastaamattomuus. (Hirsjärvi ym. 2010, 195.)

Omassa tutkimuksessani koen, että tutkimustulokset ovat melko luotettavia. Toki raahelaisnuorten otos oli melko pieni, mutta toisaalta jokaisen haastatteleman ryhmän viesti oli hyvin samantyyppinen, ja tämä puhuu tutkimuksen luotettavuuden puolesta. Nuoriso-ohjaajien vastaukset näyttävät jo ulkoisesti siltä, että niihin on käytetty kiitettävästi aikaa ja vastaukset ovat pääosin huoliteltuja. Myös nuoriso-ohjaajien oma ammattipätevyys takaa sen, että kyselyn aihe oli heille jo ennestään tuttu. Näin ollen heidän tietotaitonsa riitti luotettavien vastauksien laadintaan. Tutkimustulosten luotettavuutta heikentää se, etten tiedä, ovatko nuoriso-ohjaajat täyttäneet itsenäisesti kyselylomakkeet vai tehneet yhteistyötä. Vastaukset olivat kuitenkin pääasiallisesti hyvin erityyppisiä, joten uskon nuoriso-ohjaajien itsenäiseen työskentelyyn.

Sen lisäksi, että tutkimuksen teko oli mielenkiintoista ja minulle itselleni tärkeää, toivon sen palvelevan myös Raahen kaupunkia. Tein tutkimukseni yhteistyössä Raahen kaupungin kanssa. Yhteistyö näkyi lähinnä tutkimusaineiston keruussa sekä erilaisen kirjallisuuden lainaamisena. Tutkimusta tehdessä en raportoinut väliaika tietoja Raahen kaupungille, mutta tarkoitukseni on tuoda valmistuneen tutkimuksen tulokset julki Raahen kaupungin nuorisolautakunnalle. Tutkimustuloksia odotetaan myös kaupungin sivistystoimessa.

Toivon, että tutkimuksestani olisi hyötyä erityisesti raahelaisnuorille. Tutkimustulosten myötä Raahessa voidaan kehittää nuorille erilaisia heitä osallistavia menetelmiä, joiden myötä nuorten kokemus omasta osallisuudesta saataisiin kohenemaan. Tutkimuksen tavoitteena on siis palvella Raahessa asuvia nuoria ja tuoda nuorten kanssa eri toiminta-areenoilla toimivien tahojen tietoon nuorten kokemuksia omasta osallisuudesta. Toivon tutkimustulosten palvelevan erityisesti raahelaista nuorisotyötä.

Jatkotutkimuksena mielestäni voitaisiin tutkia, mitä nuorten kuulemisjärjestelmiä raahelaisnuoret itse toivoisivat kaupunkiin ja millä tavoin nuoret toivoisivat niiden palvelevan heitä. Myös nuorille suunnatun tiedotuksen kanavia voitaisiin kartoittaa tarkemmin ja luoda yhdessä nuorten kanssa heille mieluisia menetelmiä nuorille tiedotukseen. Edellisten lisäksi olisi erittäin mielenkiintoista tutkia Raahessa vaikuttavien luottamushenkilöiden ja virkamiesten asenteita ja kokemuksia nuorten osallisuudesta kaupungissa. Tärkeää olisi saada myös kaupungin päättäjät pohtimaan nuoria osallistavia menetelmiä.

LÄHTEET

Herranen, J. & Junttila-Vitikka, P. 2010. Osallisuuden vai sosiaalisuuden vahvistamista?. Nuorisotutkimus 3/2010: Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen, 1–2.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15–16., uudistettu painos, Helsinki: Tammi.

Jokela, A. 2008. Erään Espoon reissun seuraamukset – eli kuinka Sulatto syntyi. Teoksessa A. Gretschel. & J. Moisala (toim.) Nuorten Raahe. Raahe: Raahen kaupunki, 23–26.

Juusola, M. 2010. Nuoret päättäjinä. Lapsen maailma 12/2010, 36–37.

Keski-Korsu, P. 2008. Oppilaskunnat – opiskelijoiden äänitorvi. Teoksessa A. Gretschel. & J. Moisala (toim.) Nuorten Raahe. Raahe: Raahen kaupunki, 13–17.

Kiilakoski, T. 2008. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa A. Gretschel & T. Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 8–24.

Laki: Nuorisolaki 27.2.2006/72.

Moisala, J. 2008, Nuorisovaltuuston pipertämisestä politiikan teon areenoilla, lautakuntiin. Teoksessa A. Gretschel. & J. Moisala (toim.) Nuorten Raahe. Raahe: Raahen kaupunki, 75–81.

Orava, J. 2008. Nuorisovaltuusto ja sen takapirut. Teoksessa A. Gretschel. & J. Moisala (toim.) Nuorten Raahe. Raahe: Raahen kaupunki, 70–73.

Raahen nuorisovaltuuston johtosääntö, 2004. Saatavissa:

http://www.cuppi.fi/nuva/materiaalit/nuorisovaltuusto_johtosaanto_090104.pdf. Luettu 12.6.2011

Raahen nuorisovaltuuston lyhyt oppimäärä. Saatavissa:
<http://www.cuppi.fi/nuva/index.php?p=4>. Luettu 11.6.2011.

Sanna & Jonna. 2008. Kokemuksia Pattijoen nuorisotalosta. Teoksessa A. Gretschel. & J. Moisala (toim.) Nuorten Raahen Raahen kaupunki, 44–45.

Siurala, J. 2007. Nuorisopoliittinen vaikuttaminen paikallistasolla – Helsinkiläisen nuorisopolitiikan mahdollisuuksia. Teoksessa T. Hoikkala & A. Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä, Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 345–372.

Tikkala, J. 2008. Elämää Raahen nuorisovaltuustossa – iloja ja suruja. Teoksessa A. Gretschel. & J. Moisala (toim.) Nuorten Raahen Raahen kaupunki, 66–69.

Turkia, H. 2010. Nuorten kuulemisesta kohti nuorten toimijuutta. Nuorisotutkimus 3/2010: Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen, 5–56.

KYSELY RAAHEN KAUPUNGIN NUORISO-OHJAAJILLE

Mitä nuorten osallisuus mielestäsi on?

Pyritkö edistämään nuorten osallisuuden mahdollisuuksia työssäsi, miten se näkyy työssäsi?

Koetko nuorten osallisuuden edistämisen helpoksi vai vaikeaksi, miksi?

Onko tutkintosi ja koulutuspohjasi tarjonnut riittävästi tietoa nuorten osallisuudesta?

Koetko, että raahelaisilla nuorilla on tasapuolinen mahdollisuus tulla kuulluksi ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa?

Miten kehittäisit nuorten kuulluksi tulemisen ja vaikuttamisen tasapuolista mahdollisuutta kunnassamme?

Mitä on mielestäsi perinteinen nuorisotyö?

Tukeeko perinteinen nuorisotyö mielestäsi nuorten osallisuutta, miten?

Mitä hyviä puolia itse koet nuorten osallisuudessa?

Mitä huonoja puolia itse koet nuorten osallisuudessa?

Kuinka hyvin koet osallisuus-ajattelun kohtaavan oman ammatti-identiteettiisi kanssa?

RYHMÄHAASTATTELU RAAHELAINUORILLE

Kuinka monta ja minkä ikäisiä nuoria osallistui haastatteluun?

Kuinka hyvin Raahessa on järjestetty teille mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja – politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn?

Huonosti

Tyydyttävästi

Hyvin

Erinomaisesti

Mitä kehitettävää siinä on?

Missä seuraavista ympäristöistä voitte tällä hetkellä osallistua teitä koskevaan päätöksentekoon ja tulla kuulluksi?

Alakoulu

Yläkoulu

Lukio

Ammattioppilaitos

Järjestöt

Nuorisotila

Liikuntapaikat

Kirjasto

Muu, mikä???

Millaisia nuorten kuulemisjärjestelmiä Raahessa toimii?

Nuorten ja päättäjien yhteiset keskustelutilaisuudet

Lasten parlamentti

Nuorisovaltuusto

Oppilaskuntien hallitukset

Nuorisovaltuuston tai muun nuorten vaikuttajaryhmän edustus lautakunnassa tai valtuustossa

Aloitekanava.fi

Muu, mikä?

Raahessa ei ole nuorten kuulemisjärjestelmää

Millä tavoin koette tulevanne kuulluksi Raahessa?

Huonosti

Tyydyttävästi

Hyvin

Erinomaisesti

Mitä kehitettävää on raahelaisnuorten kuulemisessa?

Mitä nuorille suunnattuja aloitekanavia Raahessa on?

Aloitekanava.fi

Nuorille suunnattu aloite-/palautelaatikko

Muu, mikä?

Raahessa ei ole käytössä nuorille suunnattua aloitekanavaa

Miten hyvin nuorten aloitekanavat toimivat?

Huonosti

Tyydyttävästi

Hyvin

Erinomaisesti

Mitä kehitettävää on nuorten aloitekanavissa?

Miten teitä tiedotetaan nuoria koskevasta päätöksenteosta?

Ilmoitustauluilla, missä?

Nuorisotiloilla

Sanomalehdissä

Kunnan nettisivuilla tai -lehdissä

Nastanetissä

Facebookissa tai IRC-galleriassa

Muuten, miten?

Nuoria ei tiedoteta heitä koskevasta päätöksenteosta

Miten hyvin tiedottaminen vastaa teidän tarpeita?

Huonosti

Tyydyttävästi

Hyvin

Erinomaisesti

Miten nuorisovaltuusto tiedottaa teille toiminnastaan?

Ilmoitustaululla, missä?

Nuorisotiloilla

Sanomalehdissä

Kunnan nettisivuilla tai – lehdissä

Nastanetissä

Facebookissa tai IRC-galleriassa

Muuten, miten?

Nuorisovaltuusto ei tiedota toiminnastaan.

Mitä kehitettävää on nuorille tiedottamisessa (päätökset ja nuorisovaltuusto)?

Järjestetäänkö teille koulussa osallistumiseen ja kuulemiseen liittyvää koulutusta?

Jos ei, niin haluaisitteko, että järjestettäisiin?

Mainitkaa esimerkkejä asioista, joihin nuoret ovat voineet vaikuttaa Raahessa.